

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BİR KUDÜS ÖYKÜSÜ

EDGAR ALLAN
POE

KD4879

FANTASTİK

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

EDGAR ALLAN POE

BİR KUDÜS ÖYKÜSÜ

FANTASTİK

Yayın No: 9
Bir Kudüs Öyküsü
Edgar Allan Poe

Genel Yayın Yönetmeni / Sertaç Şenbahçe Balmer
Editör / Doğukan Özdemir
Çeviri / Nebiha Şentürk
İç Tasarım / Çelebi Şenel
Kapak / Yunus Karaaslan
Baskı - Cilt / Doğa Basım

İ.O.S.B Turgut Özal Cad. Çelik Yanal Endüstri Merkezi
No: 117 / 2A-2B İkitelli-Başakşehir / İSTANBUL
0212 407 0 900 (pbx)

Basım: 2016

İstanbul, 2016
ISBN: 978-605-84076-96-4

T. C. Kültür Bakanlığı Sertifika No:29648

© Fantastik Kitap, 2016

Fantastik Kitap, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık Ltd. Şti.'nin markasıdır.

FANTASTİK KİTAP

Çatalçeşme Sokak. No: 27/7

Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: 0 212 526 39 75 Faks: 0 212 526 39 76

www.fantastikkitap.com

[e-mail: fantastikkitap@gmail.com](mailto:fantastikkitap@gmail.com)

EDGAR ALLAN POE

BİR KUDÜS ÖYKÜSÜ

Tercüme
Nebiha ŞENTÜRK

FANTASTİK
KİTAP

Edgar Allan Poe

(19 Ocak 1809 - 7 Ekim 1849), ABD’li şair, kısa öykü yazarı, editör ve edebiyat eleştirmeni.

Amerikan Gotik edebiyatın öncülerinden biridir. ABD’nin ilk kısa hikâye yazarlarından olan Poe modern anlamda korku, gerilim ve polisiye türlerinin de öncüsüdür.

Yaşamı

Her ikisi de profesyonel oyuncu olan, üç çocuklu David ve Elizabeth (Arnold) Poe’nun ikinci çocuğu olarak Boston’da dünyaya geldi. Doğduktan bir yıl sonra babası evi terk etti. Ertesi yıl annesi veremden öldü ve Richmond, Virjinya’dan (ozan) İskoç tütün tüccarı John Allan kendisini yanına aldı. Ortanca adı Allan buradan gelir.

1815’te Allan’ın ailesiyle İngiltere’ye gitti ve Londra’ya Richmond’daki özel okullarda okudu. 1820’de Virjinya’ya geri döndü. Virjinya Üniversitesi’ne kaydoldu ama burada sadece bir yıl kaldı. Bu dönemde kumar borçları yüzünden manevi babasıyla arası açıldı.

Önceleri başarısız fanzin denemeleriyle başladığı edebiyat yaşamı, 1832’de Saturday Courier’da basılan beş öyküyle ve 1833’te Baltimore Saturday Visitor tarafından düzenlenen yarışmada “MS. Found in a Bottle” (*Şişede Bulunan Elyazması*) adlı öyküsüyle birinciliği kazanmasıyla devam etti. 1843’te, Godey’s Lady’s Book’ta yayımlanan “The Visionary” adlı öyküsüyle adı ülke genelinde duyulmaya başlandı.

Düzyazılarından başka kurgu ve yazım teknikleriyle dikkat çeken “The Raven” (Kuzgun) başta olmak

üzere, “Annabel Lee” ve “To Helen” (Helen’e) adlı şiirleriyle de tanınan Poe 7 Ekim 1849’da öldü.

Charles Baudelaire’in “Çağımızın en güçlü yazarı...” dediği Poe, yazdığı özgün metinlerle birçok yazarı derinden etkiledi.

Ayrıca Edgar Allan Poe babasıyla da hiç anlaşılmayan bir yazardı ve eserlerinde babasıyla olan çatışmalarına rastlanır.

Başlıca yapıtları: Dedektif Auguste Dupin Öyküleri, Oval Portre, Morgue Sokağı Cinayeti, Usher Evinin Çöküşü, Altın Böcek, Kızıl Ölümün Maskesi’dir.

Ayrıca birçok şiiri bulunmaktadır.

Ölümü

Ryan’s Inn adlı bir meyhanede kötü bir halde bulunduktan 4 gün sonra, 7 Ekim 1849 günü Baltimore’daki hastanede öldü, öldüğünde 40 yaşındaydı. 8 Ekim günü Westminster Presbiteryen Mezarlığı’nda kendisi için düzenlenen cenaze törenini Rahip William T.D. Clemm yönetti. Törene yalnızca 4 kişi katılmıştı. Bu 4 kişi kuzeni Neilson Poe, karısı tarafından akrabası olan Henry Herring, okuldan arkadaşı Z.Collins Lee, meslektaşı Dr. Joseph Snodgrass’ dır. Ölüm olayı ve nedenleri ile ilgili çok çelişkili ve anlaşılabilir raporlar hazırlanmıştır. Yıllar geçtikçe kendisini tanıyan ve tanımayanlar tarafından ortaya atılan kuramlar ve söylentiler arttı. Hala ölümünün arkasındaki gerçekler bilinmemektedir.

Bugün birçok kimse tarafından ABD’nin ilk büyük yazarı kabul edilse de Poe hayattayken sık sık küçük düşürülmüş ve yanlış anlaşılmıştır.

Hikayeleri

“The Angel of the Odd” - Çok alkol almış olan bir adamın başına gelenleri anlatan bir kara komedi.

“The Balloon Hoax” - Bir balon seyahatini anlatan bir gazete haberini anlatan hikâye “The Black Cat” - Alkollü bir adamın kedisini öldürüp sonra kedinin ruhunu gördüğünü sanmasını anlatan hikâye, hikâye katilin ağzından anlatılmış.

“The Cask of Amontillado” - Bir intikam öyküsü.

“Eleonora” - Bir aşk hikâyesi

“The Tell-Tale Heart” - Metaforik bir cinayet öyküsü

“The Pit and The Pendulum” - İspanyol Engizisyonu tarafından yapılan işkenceleri anlatır.

“The Premature Burial” - Ölmeden gömülme

“The Meeting” - Bir kadın ve erkeğin buluşmasını anlatır ama buluşma yeri öbür taraftır.

“The Oval Portrait” - Bir şatoda geçen öyküde bir portre etrafında gelişen rahatsız edici olaylar anlatılır.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM /	11
MELLONTA TAUTA “SKYLARK” BALONU İÇİNDE /	15
ŞEHRAZAT’IN 1002. MASALI /	35
BİR MAKALEYİ X’LEMEK /	53
İŞ ADAMI /	63
BİR KUDÜS ÖYKÜSÜ /	77
SFENKS /	85
KÜÇÜK FRANSIZ ADAMIN SOL KOLU NİÇİN ASKIDA /	93
BON BON /	103

TAKDİM

1809’da Boston-Massachusetts’te başlayıp, 1849’da Baltimore’da biten kısa; fakat birkaç bin hayatı kapsayan sıra dışı bir hayat, acaba nasıl takdim edilir? Delilik derecesinde insanüstü bir dahi olan Edgar Allen Poe nasıl anlatılır? Öyle ki onun abartılı methiyelere ve ağdalanmış cümlelerle dolu övgülere hiç ihtiyacı yok; tıpkı hayattayken umurunda olmadığı gibi.

Charles Baudelaire’nin, “*Çağımızın en güçlü yazarı*” dediği Edgar Allen Poe, hiçbir akımdan etkilenmemiş, kendi çıkırını gene kendisi açmıştır. O, kimsenin haritasına ve pusulasına ihtiyaç duymadan açık denizlerde, kuytu ormanlarda, ıssız dağlarda, kavurucu çöllerde ve zaman zaman da büyük şehirlerde dev adımlarla dünyayı dolaşmıştır. Onun, başka hiçbir yerde rastlanmayan sıra dışı eserleri; bu düşsel gezilerin korku ve gizem dolu kuzguni tonda yansımalarıdır.

Meşhur Türk atasözüdür, korku dağları bekler. Poe, bu bekçiliği kendisinden önce hiç kimsenin

tırmanamadığı zirvelerde yaptı. Everest'i, Alpleri, Altayları, Tanrı Dağlarını, baş döndürecek uçurumlarda bir kuzgun hassasiyetiyle bekledi. Bu bekleyişte şu üç unsuru mükemmelleştirdi Poe: benzersiz bir hayal gücü, enteresan bir analiz yeteneği ve şiirsel bir ifade zenginliği. İşte bu üç unsur okuyanına, gizemli keşifler, merakla mayalanmış derin korkular ve egzotik tatlar sunar. Bu, Edgar Allen Poe'nin eşine menendine rastlanmamış dehasının ürünüdür.

Kendisini yaşıyordu Poe. Ne İncil bağlıyordu onu ne de kilise. Kendi inancına, hayaline inanıyordu. ***“Dünya'nın gördüğü her büyük başarı, önce bir hayaldi. En büyük çınar bir tohumdu, en büyük kuş bir yumurtada gizliydi.”*** İşte onun ifadesiyle, en büyük inancı. Bu inanç, aşk ve tutkuyla eserlerini vücuda getirdi Poe.

Modern polisiye hikâyeciliğini o başlattı ve bu günkü bilimkurgunun kapısını kendisinden sonrakiler için o araladı. Okuyucusunu, anlattığı her hikâyedeki zamana ve mekana götürecek sıra dışı bir tarz ve alışılmışın ötesinde bir ifade geliştirdi. Eserlerinde olayın örgüsü ve çözümlenmesi, matematiksel bir formül ve edebi bir şiir dir adeta. Onun eserlerinde aklın sınırları zorlanır ve düş gücünün en ucunda seyahat edilir. Anlattığı serüvende heyecanı, bir gaz lambasının alevini alçaltıp, yükseltircesine titizlikle ayarlar. Bu yönüyle dünyada, eserlerinin sonu asla kestirilemeyen birkaç ustadan birisidir Edgar Allen Poe.

Sanki Kafka, “Bir kitap, içinizdeki donmuş değerleri parçalayarak bir balta olmalıdır.” Derken, onu tarif eder.

Poe, hiçbir gümrüğe girmeden; bütün dünyayı özgürce dolaşmış sıra dışı bir düş seyyahıdır. İnanılmaz ve sonu gelmez bir zenginlikle doludur eserleri. Dünyadaki bütün gizemli unsurları ve sıra dışı kültürleri eserlerine malzeme yapmaktan çekinmedi. Bütün bunları yaparken de olayın merkezine kendisini koyma ustalığını gösterdi. Birinci ağızdan anlatmakta, onun üzerine bir hikâyeci daha yoktur. Öyle ki hiç kimse, onun anlatıklarını hayal bile etmeye cüret edemez. Dahası onun hikâyelerini okumaya başlayan birisi, sonuna gelmeden bırakamaz.

O, kimi zaman Paris’te bir dedektif, kimi zaman New York kentindeki Manhattan bölgesinde Brodway caddesinde bir centilmen, kimi zaman Richmond, Virginia’da bir kumarbaz, kimi zaman Londra’da, St. Andrews’de bir barda sarhoş, kimi zaman Hollanda’daki Vondervotteimittiss kasabasındaki katedralde bir hayalet, kimi zaman Nil Nehri üzerindeki Teb kentinden bir arkeolog, kimi zaman Kudüs’te bir vaiz, kimiz zaman Pasifik’te bir kaptan, kimi zaman Hindistan’da bir gezgindir.

Poe kimi zaman Amsterdam’da eski ahşap bir binanın tavan arasında bir yazar, kimi zaman Güney California’daki Charleston yakınlarında bulunan Sullivan Adasında münzevi, kimi zaman

Norveç'te, Helseg- Gen Cloudy dağına tırmanmış bir dağcı, kimi zaman Baltimor limanında kaçak bir mülteci, kimi zaman Pensilvanya Eyaleti'nin Philadelphia, şehrinde müfettiştir. Her kılığa bürünen vücutsuz bir hayalettir Poe.

Edgar Allen Poe, eserlerinde anlattığı yerlerin hepsi de bütünüyle gerçeği yansıtmaz; aksine gerçeğin ötesinde bir muhteşemliği ve mükemmelliği yansıtır. Tek düze bir gerçek yerine, mükemmeliyetçi bir düş gücünün ağır işçisidir o. Poe, Bir eyaleti, bir şehri, bir kasabayı tek düze, standart bir ifadeyle anlatmak yerine; orayı fikrinde istila eder. Hikâyesine zemin teşkil edecek olan yeri, yeniden imar eder; karanlık ve büyümlü bir korku atmosferine soktuktan sonra anlatır. Onun karanlığı kuzguni bir karanlık ve onun dolunayı kurtların kudurduğu dolunaydır. Bu yönüyle diyebilirim ki Poe, gerçeğin bir sokak ötesinde bir derinlikte yaşıyordu.

Polisiye ve fantastik eserlerin yazarları için ilham kaynağı olan Poe, aynı zamanda bilimkurgunun bugünkü modern şeklini almasında önemli bir rol oynamıştır. Bütün bunları çılgınlık derecesinde bir delilikle yapmıştır. Bu konuda kendisi de ***“Delilikten muzdarip değilim, her anın tadını çıkarıyorum.”*** diyerek, yaptığı şeyin mükemmelliğini ve onun verdiği inanılmaz hazzı anlatmıştır. Pek çok yazar, eserlerini Poe'nin ilhamıyla mayalamış ve büyük bir üne kavuşmuştur.

*“Bu kitabı, düşlerin tek gerçeklik olduğuna
inananlara adıyorum.”*

Edgar Poe

MEİLLONTA TAUTÄ "SKYLARK" BALONU İÇİNDE

1 Nisan, 2848

Şimdi, sevgili dostum – şimdi günahların sebebi ile uzun dedikodu dolu bir mektupla cezalandırılacaksın. Açıkça söylüyorum, küstahlığını cezalandırmak için can sıkıcı, tutarsız ve hoş olmayan şeyler yazıp konudan konuya atlayacağım. Pis bir balonun içinde olmamın yanında, yolculuktan memnun (bazılarının memnun olması ne kadar da güzel) yüz iki yüz kadar ayak takımı ile birlikteyim ve en az bir aydır toprağa ayak basmayacağım. Konuşacak hiç kimse yok burada. Yapacak hiçbir şey yok. Eğer birinin yapacak hiçbir şeyi yoksa bir arkadaşı ile mektuplaşmanın zamanıdır. Bu mektubu niçin yazdığımı anlamış olmasın – bu mektubu hem can sıkıntısından hem de senin günahların yüzünden yazıyorum.

Gözlüklerini tak ve sinirlenmeye hazır ol. Bu iğrenç yolculuğumun her gününde sana yazmak niyetindeyim.

İnsanoğlu ne zaman yeni bir icat yapacak? Balonları sonsuza kadar çekmek zorunda kalacak mıyız? Daha rahat seyahat aracı yapacak kimse yok mu? Ağır ilerlememiz, düşüncelerimden daha az işkence yapıyor. İnanabiliyor musunuz, evden ayrıldığımızdan bu yana daha yüz elli kilometre yol kat ettik. Kuşlar bile bizi geçiyor – en azından bazıları. Bütün bunları abartmadığımdan emin olabilirsiniz. Hiç şüphesiz bizim hareketimiz, olması gerektiğinden daha yavaş – etrafımızda hızımızı kestirecek nesnelerin olmamamsı ve rüzgarla birlikte gitmemiz yüzündendir. Tabii yolumuza bizim rakımda bir balona rastlarsak, o zaman hızımızı anlayabiliyoruz. Doğrusunu söylemek gerekirse o zamanda çok yavaş gibi görünmüyor. Bu tarz yolculuğa alıştığım için ne zaman bir balon geçse tepemizden başımın dönmesine engel olamıyorum. Sanki dev bir yırtıcı kuş üzerimize saldırıyormuş bizi kapıp götürecekmış gibi sanıyorum.

Bu sabah yukarıdan bir tanesi öyle yakın geçti ki, kılavuz halatı sepetimizin halatlarına teğet geçti. Çok korktuk. Kaptanımızın söylediğine göre balonumuz beş yüz ya da bin yıl önce kullanılan vernikli ipekten yapılmış olsaymış, kesinlikle zarar görürmüş. Bana ipek denen kumaşın bir tür yer solucanlarının iç organlarından yapıldığını anlattı. Solucanlar dut ve karpuz benze-yen bir meyve ile beslenir, semizleşince de kumaş fabrikalarında ezilip öğütülürmüş. Böylece oluşan hamura papirüs denirmiş. Bu hamur çeşitli

işlemlerden geçirildikten sonra “ipek” olurmuş. Tu-
haf olacak ama eskiden kadın kıyafetlerinde çok
kullanılan gözde bir kumaşmış. Balonlar da ge-
nelde ipekten yapılmış. En sonunda euphorbium
denilen süt özsulu bir bitkinin köklerinden daha
iyi bir kumaş elde edildiği görülmüş. Bu ipek türü
çok daha dayanıklıymış ve genelde bir lâteks ver-
niği ile verniklenirmiş. Bu madde günümüzde çok
sık olarak kullanılan gutta perchanın bir benzeri
sanırsam. Bu latekse Hint kauçuğu ya da vist ka-
uçuğu da denir. Sayısız mantar türlerinden biriydi
sanırsam. Artık bana gerçek bir tarihçi ruhu taşı-
madığımı söyleyemezsin.

Kılavuz halatlarından söz etmişken –bizim
kılavuz halatımız, şu anda, aşağıdaki okyanusta
yüzen manyetik uskurlu küçük bir geminin gü-
vertesindeki bir adama çarparak adamı denize dü-
şürdü. Yaklaşık altı bin tonluk gemi ne yazık ki
kapasitesinden fazla dolu. Bu tür gemilerde kapa-
sitesinin üzerinde yolcu taşınması yasaklanmalıdır.
Düşen adama tekrar gemiye alınma şansı tanın-
madı elbette. Can yeleği le birlikte denizde bıra-
kıldı ve gözden kayboldu. Bu aydınlanma çağında
birey varlığın kabul edilmediği dönemde yaşadığımıza
seviniyorum, dostum. Önemli olan insan-
lıktır, insan değil.

Bu arada insanlıktan söz etmişken, bizim ölüm-
süz yazarımız Wiggins’in Sosyal Durum gibi ko-
nulara özgün fikirlere sahip olmadığını biliyor
muydun? Pundit bana aynı fikirlerin yaklaşık bin

yıl önce İrlandalı bir filozof olan Furier'in aynı şekilde ortaya attığını anlattı. Ona Furrier denmesinin sebebi de kedi gibi kürklü hayvanların kürkünü satan bir dükkânı olmasından dolayıymış. Pundit ne derse doğrudur. Hindu Aris Totil'in söylediği derin sözünün kanıtlarını nasıl da her gün görüyoruz(Pundit'ten alıntı yapıyorum): "bir insan gurubu içinde aynı fikirler bir ya da birkaç değil neredeyse sonsuza dek tekrar tekrar ortaya atılır."

2 Nisan- bu gün suda yüzen telgraf tellerinin iç kısmını yapan elektrikçi ile konuştum. Öğrendiğime göre, bu tarz telgraf ilk kez Horse tarafından kullanıma sunulduğunda telleri okyanus üstünden geçirmek imkânsız gibi görünüyormuş. Şu an ise bunu niçin imkânsız bulduklarını anlamıyoruz. Dünya böyle işte. Tempora mutantur – Etrüskçe'den alıntı yaptım kusura bakma. Atlantik telgraf hattı olmasa ne yapardık?(Pundit bu okyonusa eskiden Atlantik dendiğini söylüyor) elektrikçi ile birkaç dakika konuşup sorular sorunca birçok haber aldık. Misal; Afrika'daki iç savaş iyice şiddetlenmiş, Avrupa ve Asya'daki veba salgını artmış. Ne tuhaf değil mi? İnsanoğlu felsefenin görkemli ışığı ile aydınlanmadan önce savaş ve salgını bir felaket olarak algılamış. Eskiden tapınaklardaki rahipler insanın başına bu tür belaların gelmemsi için dua edermiş. Atalarımızın hangi çıkarlar doğrultusunda hareket ettiklerini anlamak gerçekten çok zor, değil mi? Kitle

ölümünün çoğunluğun yararına olduğunu göremeyecek kadar kör müydüler?

3 Nisan –ip merdivenle balon sepetinin en yükseğine tırmanıp oradan etraftaki manzaraya bakmak gerçekten muhteşem bir duygu. Sepetin içinden yatay bakınca pek bir şey göremiyorsun fakat buradan –sepetin yumuşak tepesinden bakınca her tarafta olup bitenler görülüyor. Ortalıkta oldukça çok balon var çok hareketliler. Hava milyonlarca insan sesinin uğultusu ile çınlıyor. İlk havacı Yellow ya da Violet (Pundit’e göre) gökyüzünde herhangi bir yönde ilerlemek için sadece elverişli bir rüzgar bulana kadar yükselip alçalmanın yeterli olacağını söylemiş fakat kimse dinlememiş onu. Ona deli olarak bakılmış çünkü çağın filozofları bu tezin imkânsız olduğunu savunmuşlar.

Eski bilginlerin bu gerçeği nasıl görmediklerini bir türlü anlamıyorum. Fakat bütün dönemlerde bilimin ilerleyişine köstek vuranlar hep sözde bilim adamlarıdır. Bizim çağın bilim adamları eskiler kadar dar görüşü değiller –bu sırada sana bu konuyla ilgili çok garip bir şey anlatacağım. Biliyor musun, daha bin yıl öncesine kadar metafizikçiler, insanları gerçeği elde etmek için iki farklı yol olduğuna inandırmışlar! Düşünebiliyor musun? Çok eskiden Aris Totıl diye bir Türk (Hintli de olabilir) felsefeci varmış. Bu adam tümevarımcı yani temel düşünme araştırma yolunu bulmuş. En azından geliştirmiş. Aksiyomlardan

“kanıt gerektirmeyen gerçeklerden” yola çıkarak “mantık” yolu ile sonuç elde etmiş.

En iyi öğrencileri Neuclyd ile Cant’mış. Bu felsefecinin egemenliği Hog isimli biri çıkana kadar devam etmiş. Hog tamamen farklı bir sistem getirmiş ve buna tümdengelimci demiş. Sistemi tamamıyla duyumlara dayalıymış. İşe olguları gözlemleyerek, inceleyerek ve sınıflandırarak başlıyor sonrada bunları genel kanunlara dönüştürüyormuş. Kısacası Aris Totıl’in yöntemleri numenlere, hog2un ise fenomenlere dayalıymış. Bu ikinci yöntem öyle ilgi uyandırmış ki ortaya atılır atılamaz Aris totıl’inki gözden düşmüş. Fakat sonra kendini toparlamış ve gerçeği rakibi ile paylaşmış. Bilgeler gerçeğe sadece iki yoldan, Aristocu ve Bacon’cu yöntemleri ile gidilebileceğini söylemişler. Herhalde bilirsin, Bacon’cu aslında Hog’cu demekti fakat Bacon onun daha ahenkli ve saygın söyleniş tarzıydı.

Sevgili dostum, bana inan sana bunları en yetkili ağızdan aktarıyorum. Bilgiye her zaman sezgisel davranışlarla ulaşıldığı gerçekleri böylesine saçma bir fikirle engellendiğini kolayca anlıyorsundur. Eski fikirler araştırmanın emeklemek olduğunu söylerlerdi ve yüz yıllar boyunca özellikle Hog’a öyle bağlı inanıldı ki, sonun da düşünmek imkânsız hale geldi. Kimse yalnızca ve yalnızca ruhundan öğrendiğini dile getirmeye cesaret edemiyordu. Bu gerçeğin sonuçlara kanıtlanabilmesi de önemli değildi. Kalın kafalı bilgiler sadece

gerçeğe giden iki yol ile ilgileniyorlardı. Sonuca bakmıyorlardı bile. “Bize bunun nasıl olduğunu açıkla!” diye haykırıyorlardı. Eğer bu açıklama ne Aris’in ne de Hog’un katagorisine uymazsa o zaman bilgiler konuyu daha fazla irdelemeye gerek görmeden “kuramcıyı” bir salak ilan ediyor ne onunla ne de gerçeği ile ilgileniyorlardı.

Emekleme yöntemi ile en azından uzun sürede en çok gerçeğin öğrenilmesi de mümkün değildi. Hayal gücünün bastırılması öyle kötü bir şeydi ki, eski araştırma yöntemlerine duyulan güvenin getirdiği avantajları da yok ediyordu. Almanların, Fransızların, İngilizlerin ve Amerikalıların (sonuncusu bizim atalarımız) hatası bir nesneyi ne kadar gözlerine yakın tutarlarsa o kadar iyi göreceklerine inanmaktı. Ayrıntılar kör etmişti. Hog’un yöntemini kullandıklarında, elde ettikleri gerçekler asla tam anlamıyla gerçek sayılmıyordu –onların gerçek olduğunu iddia etmeseler, onlar ret edilmez bir gerçek gibi görünmeseler, çok da önemli değildi.

Aristo’nun yolundan gittiklerinde ise bu yöntem bir keçiboynuzu kadar düz değildi. Çünkü ellerinde asla gerçek bir aksiyom olmuyordu. Bunu anlayamadıkları için gör olmalılar o devirde bile, çünkü o dönemde bile asırlardır “doğru kabul edilen” aksiyomların çoğu ret edilmişti. Misal; “hiçlikten hiçlik doğar” “bir nesne içinde bulunmadığı yere etki edemez.” –bunlar bahsettiğim onlarca aksiyom ve o dönemde bile ret ediliyorlardı. İnsanların

aksiyomların gerçeği değişmez inancı ne saçma bir şeymiş. Fakat aksiyomların ne kadar boş ve yanlış olduğunu kanıtlamak için en mantıklı düşüncelerinden alıntılar yapmak kafi. En mantıklı düşünürleri kimdi? Biraz düşüneyim! Dur biraz Pundit2e sotup hemen dönüyorum. Ah! Bulduk. Elimizde bin yıl öncesi yazılmış ve geçenlerde İngilizceden tercüme edilmiş bir kitap var-bu arada İngilizce amerikancanın gelişmemiş haliymiş anlaşılan. Pundit bunun kesinlikle zamanında mantık üzerine yazılmış en iyi kitap olduğunu söylüyor. Yazar (döneminde çok meşhur) Miller veya Mill diye biri. Yazılanlara bakılırsa önemli biriymiş. Bentham isimli bir değirmen atı varmış. Fakat konumuza geri dönüp kitaba bakalım!

Ah! –“Algılama ve ya algılayamam yetisi,” diyor Bay Millhaklı olarak, “hiçbir şekilde aksi-yomlardan elde edilmiş gerçeklerin bir ölçütü olarak görülemez.” Akli başında olan hangi çağdaş insan buna itiraz edebilir? Burada hayret edilecek tek şey, Bay Mill’in niçin böylesi bir gerçeği açıkça söylemek istemesidir. Buraya kadar her şey iyi –fakat bir başka sayfaya geçelim. Burada ne yazıyor? –“iki karşıt aynı anda doğru olamaz –zıtlık doğada birlikte var olamaz.” Bay Mill demek istiyor ki, örneğin bir ağaç ya ağaçtır, ya da değildir –aynı anda hem ağaç olması hem de olmaması imkânsızdır. Çok güzel ama soruyorum, neden? Şu cevabı –başka hiçbir şey ima etmeden veriyor – “Çünkü karşıtların aynı anda doğru

olabileceğini düşünmek imkânsızdır.” Fakat bu cevap değil ki. Kendi mantığı da doğruluyor zaten. Çünkü daha kendisi dememiş miydi, “algılama yada algılayamam yetisi hiçbir şekilde aksiyomlardan elde edilmiş gerçeklerin bir kriteri olarak görülemez,” diye?

Geçmiş dönemlerin insanlarında eleştirdiğim şey gerçekten mantıklarının, kendilerinin de sergilediği gibi, tamamen temelsiz, değersiz ve saçma olması değil. Asıl eleştirdiğim şey, iki mantıksız yol –iki farklı emekleme yöntemi – dışında gerçeğe götüren tüm yöntemleri küstahça ve aptalca ret etmeleri. En büyük zevki göklerde süzülme olan Ruh’u emeklemeye mahkûm ettiler.

Bu sırada sevgili dostum, eski dogmacılar ulaştıkları gerçeklerin en önemli ve en yücesini iki yoldan hangisi sayesinde bulduklarını anlayabilseler hayret etmezler miydi, ne dersin? Yerçekimi gerçeğinden söz ediyorum. Newton bunu Kelpler’e borçluydu. Kelpler ise üç kanunu – bunlar en mühim üç kanunudur –büyük İngiliz matematikçisi bütün fizik ilkelerini bunlardan yola çıkarak bulmuştur –tahmin ederek bulduğunu söylemişti. Daha da eskiye gidersek metafiziğe girmek gerekir. Kepler tahmin etmiş yani imgelemişlerdi. Temelde bir “kuramcı”ydı- kutsal kabul edilen bu kavram eskiden aşağılanırdı. Eski köstebekler, bir şifreli yazı çözücüsünün çok zor bir şifreli yazıyı çözerken veya Champollion’un hiyografilerini çözerken(böylece insanlığı sayısız

ve ebedi gerçeklere ulaştıracaktı) iki yoldan hangisini tercih ettiğini öğrenseler şaşırmazlar mıydı?

Bu konuda son bir şey daha söyledikten sonra seni sıkmayı bırakacağım. Dar kafalı insanların, gerçeğe götüren yollar hakkında sürekli ahkâm kesmelerine rağmen şimdi en büyük cadde olduğuunu açıkça gördüğümüz tutarlılığı göz ardı edebilmiş olmaları çok garip değil mi?

Tanrı'nın eserlerine bakarak mükemmel bir tutarlılığın kesin bir gerçek olma zorunluluğunu, bu hayati gerçeği anlayamamış olmaları tuhaf değil mi?

Bu önermeyi kabul ettikten sonra, ne büyük mesafe kat ettik! Araştırma işini köstebeklerin elinden alıp tek gerçek düşünörlere, hayal gücü kuvvetli insanlara verdik. Bu insanlar kuramsal düşünörlö. Atalarımız şimdi burada olup da yazdıklarımı okusalar, beni nasıl da çığlık çığlığa aşağırlardı, düşünöbiliyor musun? Dediğim gibi bu insanlar kuramsal düşünörlö. Teorileri düzeltilir, indirgenir, dizgeleştirilir –tutarsızlıklarından yavaş yavaş arındırılır –en sonunda kusursuz bir tutarlılığa ulaşana dek. O zaman en katı akıllar tarafından bile reddedilemez, çünkü tutarlı olduğundan kesin ve sorgulanamaz bir gerçektir.

4 Nisan – Gutta perchadaki gelişmelerle birlikte yeni gaz harikalar yaratıyor. Modern balonlarımız ne kadar güvenli, rahat, kullanımı kolay ve her açıdan mükemmel! İşte, dev bir tanesi

saatte en az iki yüz yirmi beş kilometre hızla bize doğru geliyor. İçi dolu, belki de üç, dört yüz yolcusu olmasına rağmen bir buçuk kilometre yüksekten biz aşağıdakileri hor görürcesine uçuyor. Aslında saatte iki yüz yirmi beş hatta üç yüz kilometre için bile bu hız yavaş sayılır. Kanada kıtasını geçerken bindiğimiz trenin hızını hatırlıyor musun? –saatte tam dört yüz elli kilometre – ben hız diye buna derim. Aslında hiçbir şey göremiyorduk ama muhteşem salonlarda yiyip içip dans etmekten başka yapacak iş yoktu.

Tren son hızla giderken dışarısını seyretmek ne garip bir duyguydu, hatırlıyor musun? Her şey birleşmiş tek bir kütle olmuştu sanki. Ben şahsen saatte yüz elli kilometre ile ağır ağır yolculuk yapmayı tercih ederim. Burada cam pencerelerimiz var, onları açabiliyoruz da. Böylece etrafı rahatça görebiliyoruz. Pundit, Kanada demir yolu planının dokuz yüz yıl önce çizildiğini söylüyor! Hatta bir demir yolunun kalıntıları hala duruyormuş – en az dokuz yüz senelik kalıntılar. Anlaşılanlar o dönemde sadece iki hat varmış. Şu an ise senin de bildiğin gibi tam on iki tane. Ayrıca üç dört tane daha yapılıyor. Eski demiryolları çok darmış hatta nerdeyse birbirine değecek kadar tehlike saçıyorlarmış. Şu anki ray sistemi –on beş metre – bile yeterince güvenli değil. Çok eskiden demir yolu hatları olduğuna eminim. Çünkü en az yedi yüz sene önce güney ve kuzey kıtaların birleşik

olduğundan eminim. Kanadılar kıtayı kat edecek uzun bir demiryoluna ihtiyaç duymuşturlar.

5 Nisan –can sıkıntısından ölmek üzereyim. Balonda konuşabileceğim tek insan Pundit. Zavallı, tarihten başka bir şey konuşamıyor. Bütün gün beni eski Amerikalıların kendi kendilerini yönettiklerine inandırmaya çalıştı! –hayatımda hiç böyle saçmalık duymadım. Bir tür konfederasyon içinde yaşamışlar. Herkes kendi başının çaresine bakarmış, aynı masallarda okuduğumuz “çayır köpekleri” gibi. Akla gelebilecek en saçma fikri edinmişler. Herkesin özgür ve eşit doğduğu fikrini – soyut ve somut evrendeki her şey açıkça derecelendirme kanunlarına dayanır. Herkes “oy vermiş” –kamu işlerine burunlarını sokarlarmış.

En sonunda herkesi ilgilendiren şeylerin hiç kimseyi ilgilendirmediği ve “Cumhuriyet”in (saçma düzenin ismi buymuş) hükümete bir rejim türü olduğu anlaşılmış. Fakat anlattığına göre bu “cumhuriyeti” icat eden filozofların kendine beğenmişliğine ilk darbeyi indiren şey, genel seçim hakkının türlü hilelere olanak sağlaması olmuş. Bu hilelere başvurmadan kaçınmayan partiler engellenme fark edilme korkusu yaşamadan istediği kadar oy toplayabilirmiş. Bunun üzerinde biraz düşünülünce böyle bir rejimle ancak haydutların başa geçebileceği – bir cumhuriyet hükümetinde yalnızca ve yalnızca haydutların yer alabileceği anlaşılmıştır. Fakat felsefeciler bu kaçınılmaz belaları öngöremedikleri için utançtan kıpkırmızı

kesilerek yeni teori arayışına girerken Güruh denilen biri sorunu aniden çözövermiş. Yönetimi eline geçirip despotluk kurmuş ki, Zeros ile Hellofagabalues'nkileri sollayıp geçmiş. Güruhun şüana kadar yeryüzünde yaşamış en iğrenç kişisi olduğu söyleniyor.

Boyu dev gibi –küstah, açgözlü, pis biriymiş. Genç bir boğanın midesine bir çakalın kalbine ve bir tavus kuşunun beynine sahipmiş. En sonunda yorgunluktan düşüp ölmüş. Buna rağmen her kötü şey gibi insanlığa bir yararı olmuş. Bize unutamadığımız bir gerçeğı öğretmiş: doğaya asla karşı gelmemek gerektiğini. Cumhuriyetçiliğe gelince, doğada bir benzeri yokmuş, –“çayır köpeklerini” hesaba katmazsak elbette. Bu da bize şunu gösteriyor: demokrasi gerçekten harika bir yönetim şeklidir –köpekler için.

6Nisan –dün gece Alpha Lyrae yıldızı çok net gördük. Kaptanın dürbününden bakınca yarım derece aşağı kayıyor ve güneşimizin sisli bir günde çıplak haline benziyor. Alpha Lyrae güneşten çok daha büyük olsa da lekeleri, atmosferi ve birçok nitelikleri benziyor. Puntin'in söylediğine göre bu iki gökcismi arasında karşılıklı bir şeyler olduğu ancak bir yüzyıl öncesinde şüphelenmeye başlanmış. O dönemde güneş sistemimizin galaksinin merkezinde dev bir yıldızın yörüngesinde döndüğü düşünölüyormuş(ne tuhaf!). bu yıldızın veya saman yolundaki her gökcismini etkileyen çekim kaynağının Pleiades'teki Alcyone

civarında olduğu tüm gök cisimlerinin onun etrafında döndüğü sanılıyormuş. Bizimkinin bir turu 117.000.000 yılda tamamladığını sanıyorlarmış!

Biz şimdi elimizde çeşitli teleskoplar ve araç gereçler varken böyle bir fikrin neye dayanarak ortaya atıldığını anlamakta zorlanıyoruz. Bu fikri ilk ortaya atan Mudler'miş. Bu çılgın fikri örneksime yolu ile bulmuştur fakat bunu yapacaksa bile en azından örneksime yaptığı şeye bağlı kalmalıydı. Merkezde büyük bir gök cisminin bulunduğunu söylemek mantıklıydı. Mudler buraya kadar tutarlıymış. Fakat bu merkezi gökcisminin kütlesinin yörüngesindeki tüm cisimlerinkini toplamından büyük olması gerekir. O zaman da şu soru kafaları kurcalar –“madem öyle niçin onu görmüyoruz?” –saman yolunun orta kısmında yer almamıza rağmen. Merkezi güneşin yakınıımızda olması gerekir.

Gökbilimci belki de bu konuda kurtuluşu bahsettiği merkezi gökcisminin ışık saçmadığını söylemekle buldu. Tam da bu sırada örneksime bozuldu. Fakat merkezi gökcisminin ışık saçmadığını kabul etsek, çevresindeki her noktadan pırıl pırıl parlayan güneş tarafından neden aydınlatılmadığını nasıl açıklamıştı acaba? En sonunda hiç şüphesiz, bütün hareketli gökcisimleri için ortak bir çekim merkezi bulunduğunu savunmaya başlamıştır. Fakat burada da örneksime bozuluyor. Evet, güneş sistemimizin ortak bir çekim merkezinin ekseninde döner, fakat bunun kütlesi

sistemdeki diğer gök cisimlerinininkinin toplamından fazla olan bir güneş sayesinde yapar. Matematikte bir çember sonsuz sayıda düz çizgiden oluşan bir eğridir. Fakat yeryüzü geometrisi tarafından kesinlikle geçerli olmayan bu çember fikri –güneş sistemimizin diğer sistemlerle birlikte galaksinin merkezindeki bir noktanın etrafında harika çemberler çizerek döndüğünü düşündüğümüzde –tamamen pratik bir özellik kazanır.

Böylesine harika bir çemberi hayal gücü en güçlü insan bile hayal edemez! Bu hayal edilemez çemberin üstünde, sonsuza dek ilerleyen bir şimşegin sonsuza kadar düz bir hat üstünde ilerleyeceğini söylemek bir çelişki değildir. Böyle bir çember üstünde ilerleyen güneşimizin – böyle bir yörüngede ilerleyen güneş sistemimizin bir milyon sene içinde düz bir hattan bir an olsun sapacağını düşünmek saçmalaktır. Anlaşılan eski gökbilimciler, büyük bir yanılgı içindeymiş ki, belirgin bir sapmanın kısa gökbilim tarihleri içinde -yalnızca iki üç bin yıl önce gerçekleştiğine inanıyorlarmış! Alpha Lyrae ile güneşimizin ortak bir çekim merkezi etrafında birlikte döndüklerini nasıl görmemişler hayret, doğrusu!

7 Nisan –dün gece gökbilimsel eğlencelerimize devam ettik. Neptün'ün beş uydusunu çok net gördüm ve aydaki yeni Daphnis tapınağındaki birkaç lentonun üstüne kemer yataklı dev bir sütun başlığının yerleştirilmesini büyük bir keyifle izledim. Aylılar gibi küçücük insana hiç benzemeyen

yaratıkların mekanik konusunda bizden çok daha kabiliyetli olmaları ne garip. Her ne kadar aklı-mız bize onların göründüklerinden daha hafif ol-duklarını söylemesine rağmen dev cisimleri ko-layca kaldırabildiklerini görmek de tuhaf oluyor.

8 Nisan –Bulduk! Puntin’in mutluluktan içi içine sığmıyor. Bugün Knada’dan gelen bir Ba-lonla karşılaştık. Bize yakın tarihli birçok gazete fırlattılar. Bunlarda Kanadalıların daha doğrusu Amerikalıların tarihi ile ilgili ilginç konular vardı. İmparatorun en gözde has bahçesi olan Paradise Ada’sında işçilerin aylardır yeni bir fiske yap-mak için uğraştıklarını biliyorsunuzdur. Paradise Ada’sı hep bir adaymış, kuzey sınırında hep bir derecik, denizin dar bir kolu varmış. Bu kol gü-nümüze dek giderek genişlemiş (şimdiki geniş-liği bir buçuk kilometre) adanın uzunluğu on üç buçuk kilometre. Genişliği yer yer değişiyor. Pu-tin’e göre orada sekiz yüz yıl önce evler varmış. Bunların bazıları yirmi katlıymış. Nedense o ci-vardaki topraklar değerli kabul ediliyormuş.

Ancak 2050 de yaşanan deprem felaketi ka-sabayı (köy denemeyecek kadar büyükmüş) yerle bir etmiş. En titiz arkeologlarımız bile eski otu-ranların yaşam şekilleri, adetleri vs. üstüne bir te-ori kurulmasını sağlayabilecek en küçük bir ipucu bile elde edememişler. (ne bir bozuk para, ne bir madalyon, ne de yazıtlar) şu ana kadar haklarında öğrenebildiğimiz tek şey Knickerbocker kabile-sine ait oldukları. Bu yabani kabile bir Altın post

şövalyesi olan Recorder Ricker'ın kıtayı keşfettiği sıralarda orada yaşamış. Fakat kesinlikle uygarlıktan uzakta değillermiş. Sanatta hatta bilimde kendi yöntemlerinde oldukça yol kat etmişler. Zeki olmalarına rağmen, garip bir saplantıları varmış.

Eski Amerikacada “kilise” denilen binalar inşa etmek. Kilise, servet ve moda isimli iki ilaha tapmak için kurulmuş bir tür pagodaymış. En sonunda adanın onda dokuzu kiliselerle kaplanmış. Kadınların da vücutlarında garip bir şekilsizlik varmış – arkada, bellerinin hemen altındaki bir çıkıntı. Fakat ne gariptir ki, bu biçimsizlik güzellik olarak kabul edilirmiş. Bu garip görünümlü kadınların bir iki ismi günümüze kadar kalmış. Çok ama çok garip görünüyorlarmış. Hindiyle hacin devesi karışımı yaratıklara benziyorlarmış.

Eski Knickerbockerlar hakkında bildiklerimiz bu kadar. Fakat imparatorun bahçesinin ortası kazılırken (biliyorsun bu bahçe adanın tamamını kaplıyor) işçiler yüzlerce kilo ağırlığında, küp şeklinde ve keski ile biçimlendirilmiş bir granit blok bulup çıkardılar. Blok oldukça iyi durumdaymış. Üstüne yıkılan binalardan zarar görmediği ortadaymış. Yüzeylerinden birinin üzerinde mermer bir levha varmış. Bunun üstünde bir yazı, okunabilir bir yazı (düşünebiliyor musun!) bulunuyormuş. Pundit sevinçten ne yapacağını şaşırdı. Levha kaldırılınca altından bir oyuk çıkmış. Bunun içinde kurşun bir kutu, kutunun içinde çeşit çeşit paralar, isimlerle dolu uzun bir sürü gazeteyi

andıran pek çok doküman ve bunlar gibi tarihçileri yakından ilgilendiren bir sürü şey varmış! Bunların Kickerbocker adlı kabileden kalma gerçek Amerikan tarihi eserleri olduklarına hiç kuşku yok. Balonumuza fırlatılan gazetelerde bozuk paraların, el yazmalarının, tipograyyanın vs. aynı basımları var. İşte o mermer levhanın üzerinde Knickerbockerca yazı:

BU ANITIN TEMEL TAŞI
GEORGE WASHINGTON'IN ANISINA
UYGUN TÖRENLER EŞLİĞİNDE
19 EKİM 1847 GÜNÜ,
LORD CORNWALLİS'İN
İ.S. 1781'DE YORKTOWN'DA
GENERAL WASHINGTON'A TESLİM
OLUŞUNUN
YIL DÖNÜMÜNDE,
NEW YORK ŞEHİRİNDEKİ
WASHINGTON ANITLARI DERNEĞİ'NİN
KATKILARIYLA
KONULDU.

Bunu Pundit harfi harfine çevirdi. Hata yapmış olamaz. Bu birkaç sözcükten yola çıkarak pek çok şey öğrenebiliriz. Misal; bin yıl öncede gerçek anıtlar dikilmezmiş –çok mantıklı olarak

– insanlar şimdi tıpkı bizim yaptığımız gibi bir temel taşı alıp “yapayalnız ve tek başına” (büyük Amerikan şairi Benton’dan alıntı yapmamı başışla!) bir yere koyar, böylece gelecekte harika bir anıt dikme amaçlarını ifade edermiş. O ilginç yazıdan başka bir şey daha öğreniyoruz: bahsedilen teslimiyetin nerede, neden ve nasıl gerçekleştiğini. General Cornwallis (gezgin mısır tüccarı olmalı) Yorktown’da (neresiye artık) teslim olmuş. Bu yazıda Cornwallis’in teslim olduğu söyleniyor. Fakat vahşiler onun niçin teslim olmasını istemiş olabilirler? Kuşkusuz yamyamdılar.

Belki de onu sosis yapmak istiyorlardı. Nasıl teslim olduğu ise bundan daha açık anlatılamazdı. Lord Cornwallis “Washington Anıtlar Derneği’nin katkılarıyla” teslim olmuş (sosis yapılmak üzere). Kuşkusuz, bu dernek köşe taşları yapan bir kuruluştur. Aman tanrım! Neler oluyor? Ah! Anladım. Balon patlamış. Denize düşüyoruz. Zamanım kalmadı. Bu sebeple hemen şunu da ekleyeyim; gazetelerdeki aynı kopyaları gözden geçirdim. Anladığım kadarıyla o zamanlar, Amerikalıların en önemli adamları John isimli bir nalbant ile Zachary isimli bir terziymiş.

Tekrar görüşüne dek hoşça kal. Bu mektubu alıp almaman önemli değil, çünkü eğlenmek için yazdım. Bunu bir şişeye koyup denize atacağım.

Ebedi dostun,

Pundita.

ŞEHRAZAT'IN 1002. MASALI

“Gerçek kurgudan daha tuhaftır.”

Atasözü

Son zamanlarda Doğu hakkında araştırma yaparken Tellmenow Isitsoornot isimli kitaba başvurmak zorunda kaldım. Bu kitap (Simeon Jochaides'in Zohar'ı gibi) Avrupa'da hiç bilinmez; hatta Amerikalı yazarlar bundan hiç alıntı yapmamışlardır; “Amerikan Edebiyatındaki tuhaflıkların” yazarını saymazsak. Bahsettiğim bu son derece ilginç kitabın sayfalarını karıştırırken, hayret verici bir şey buldum. Aslında “1001 Gece Masalları”ndaki vezirin kızı Şehrazat'ın sonunu tüm dünya yanlış biliyormuş. 1001 Gece Masalları'nda anlatılan olaylar tamamen yanlış olmasa da en azından sadece bir noktaya kadar anlatıldığı için eksik.

Bu ilginç konunun ayrıntılarını öğrenmek isteyen okuyuculara Isitsoornot'ı öneririm. Bu sırada o kitapta keşfettiklerimin özetini anlatmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi, yaygın masal versiyonlarında kraliçesini haklı olarak kıskanan bir hükümdar onu öldürmekle kalmaz, aynı zamanda sakalı ve peygamberi adına bir yemin eder; her gece ülkesinin en güzel bakiresi ile evlenecek ertesi sabahta onu cellâda verecektir.

Bu yeminini senelerce tutarlı ve sağduyulu bir adamın dinsel titizliliği ve bağlılığıyla harfiyen yerine getirdikten sonra, bir akşamüzeri baş vezir tarafından rahatsız edilir. Vezirin kızının bir fikri vardır.

Kızının adı Şehrazat'tır ve fikri de şudur: ya ülkedeki güzellerin öldürölmelerine bir son verecek ya da tüm dişi kahramanlara uygun şekilde bu uğurda can verecektir.

Böylece, o yıl, artık yıl olmamasına rağmen, Şehrazat'ın babası baş vezir krala kızı ile evlenmesini teklif eder. Kral bunu hemen kabul eder. (bunu zaten istemektedir fakat daha öncesinde vezirin kızı olduğu için çekinmiştir) bir taraftan da baş vezirin kızı da olsa ona ayrıcalık tanımayacağını ve yemininden ve ayrıcalıklarından bir adım geri atmayacağını da belirtir. Güzel Şehrazat kralla evlenmekte ısrar ettiğinde ve bunu yaptığında (babasının onu son derece bilgece uyarmasına rağmen) o güzel kara gözleri yaratanın verdiği ölçüde açıktı.

Politikaya düşkün bu genç kızın (Machiavelli okumuştı kuşkusuz) küçük zekice bir planı vardı.

Düğün gecesi bir bahane ile kız kardeşini de gerdek odasına aldırır ve yatağa yakın olan bir kanepeye yatırır. Böylece konuşabileceklerdir. Tan ağarırken, kocasını, hükümdarı uyandırır, (hükümdar ertesi sabah boynunu vurduracak olsa da ona kötü niyet beslememektedir) onu uyandırmayı başarır(her ne kadar hükümdar vicdanı rahat ve sindirim sistemi sağlıklı olduğu için derin bir uykuya dalmışsa da). Kız kardeşine anlattığı bir öyküyü (sanırım bir fare ve kara kedi ile ilgiliydi) kralın ilgisini çeker. Şafak söktüğünde öykü yarım kalmıştır. Şehrazat öyküyü tamamlayamaz, çünkü gidip kementle boğulmasının zamanı gelmiştir –bu asılmaktan daha iyi olmasa da kibarca bir ölüm şeklidir.

Fakat ne yazık ki kralın merakı katı dinine bağlılığından daha baskın olur. Böylece yeminin yerine getirilmesinin bir geceliğine erteler. O gece kara kedi ile farenin sonunu dinlemeyi ümit etmektedir.

Gece olunca Şehrazat sadece kara kedi ile farenin öyküsünü bitirmekle kalmaz(fare mavidir) yeni bir öyküye başlar. Bu öykü (yanlış hatırlamıyorsam) çivit mavisi bir anahtarla kurulan zemberekli, pembe bir at hakkındadır. Bu öykü kralın daha da fazla ilgisini çeker. Bu sebeple yine öyküyü bitirmeden sabah olunca, bu kez de töreni 24 saat ertelemekten başka çare kalmamıştır. Ertesi gece de benzer bir kaza olur ve benzer bir sonuç doğurur. Bu daha sonraki gecelerde

de tekrarlanır. Kral yeminini binbir gece tutamayınca ya unuttur, ya dinsel yöntemlerden geri durur, çiğner ve itiraflarını dinleyen din adamının kafasını kırar. Her koşulda Havva'nın torunu olan Şehrazat, belki de onun cennet bahçesindeki laf dolu yedi sepetin mirasçısı olmuştur. Kazanır ve böylece ülkenin genç kızları kurtulur.

Şimdi, bu hiç şüphesiz mantıklı ve güzel bir son(elimizdeki belgelere göre öykü böyle bitiyor) ne yazık ki; birçok hoş şey gibi hoş ama gerçek dışı. Bu yanılgıyı düzeltebilme fırsatını elde etmemi Isitsoornot'a borçluyum. Bir Fransız atasözü şöyle der: “ le mieux est l'ennemi du bien (en iyi iyyinin düşmanıdır). Şehrazat'a laf dolu yedi sepetin miras kalmasını bahsederken şunu da söylemeliyim: muhtemelen bunları faize verip sayısını yetmiş yediye çıkarmıştır.

“Sevgili kız kardeşim,” dedi Şehrazat binikinci gece.(bu konumda Isitsoornot'tan harfiyen alıntı yapıyorum) “Sevgili kız kardeşim, boğulma sorununu hallettiğimize, korkunç yemin de bozulduğuna göre, sana ve krala (kral da nasıl horluyor –bir beyefendinin asla yapmayacağı şey)gemici Simbat'ın maceralarını anlatmadığım için üzülüyorum. Bu adamın anlatmadığım ve diğerlerinden çok daha fazla ilginç macerası var. Doğrusunu söylemek gerekirse ondan bahsettiğim gün biraz uyukum vardı, bu sebeple öyküyü kısa anlattım. Ümit ediyorum, Allah beni bu ihmalkârlığımdan dolayı affeder. Bu hatamı telafi etmek için

geç kalmış değilim. Şimdi kralı bir iki çimdikle-yip onu uyandıracağım. Böylece o dehşet sesleri çıkarmayı keser. Sonrada sana bu son derece il-ginç öykünün devamını anlatacağım(kralda din-leyebilir, eğer isterse).

“Isitsoornot” a yazıla göre, Şehrazat’ın kız kar-deşi pek ilgilenmiş gibi görünmüyordu. Kral ye-terince çimdiklendikten sonra horlaması durdu ve en sonunda “hımmmm –hoo” diyerek artık horla-mayacağını ve dinlemeye başladığını ifade ettik-ten sonra – Şehrazat gemici Simbat’ın maceralarına kaldığı yerden devam etti.

“En sonunda ihtiyarlayınca, (Şehrazat, Sim-bat’ın ağzından konuşuyordu) evimde senelerce dinlendikten sonra, tekrar yabancı ülkeleri gez-mek istedim. Bir gün aileme amacımdan hiç bah-setmeden, yükte hafif ve paha da ağır olan mal-larımı toplayıp bir hamala taşıtarak sahile gittim. Beni henüz görmediğim bir ülkeye götürebilecek bir geminin geçmesini bekledim.

“Bohçaları kumsala koyduktan sonra, ağaç-ların altına oturduk. Bir geminin geçmesini bek-liyorduk, fakat saatlerce tek bir gemi bile göre-medik. En sonunda sanki tuhaf bir vızıltı ya da uğultu duymaya başladım. Hamal biraz buna ku-lak kabardıktan sonra bu sesi kendisinin de duy-duğunu söyledi. Ses giderek yükseliyordu, bu se-beple onu çıkaran neyse bize doğru yaklaştığını anlıyorduk. Nihayet ufukta siyah bir nokta belirdi.

Hızla yaklaşıyordu. Böylece onun dev bir canavar olduğunu fark ettik. Gövdesinin büyük bir kısmı su üstünde yüzüyordu. İnanılmaz bir hızla bize doğru geliyordu. Göğsü ile denizi yararak dev köpüklü dalgalar oluşturunuyordu. Denizde geçtiği yeri aydınlatıyor arkasında uzun mu uzun bir ateş hattı bırakıyordu.

“Yaratık yaklaştıkça onu daha iyi görmeye başladık. Üç dört uzun ağaç boyundaydı. Genişliği sarayımızdaki büyük toplantı salonu kadardı. Halifelerin en yücesi ve cömertti. Sıradan balık gövdelerine benzeyemeyen gövdesi kaya gibi sertti ve su üstünde kalan kısmı onu tamamen saran dar ve kan kırmızı bir çizgi dışında simsiyahtı. Canavar dalgalarla beraber yükselip alçaldıkça su altındaki karnını görebiliyorduk. Karnı sisli gökyüzündeki ayın rengine metal pullarla kaplıydı. Arkası düz beyaz gibiydi. Buradan yukarı doğru altı diken çıkıyordu. Bunlar gövdesinin yaklaşık yarısı kadardı.

“Görebildiğimiz kadarıyla bu korkunç yaratığın ağzı yoktu. Fakat sanki bu kusuru telafi edercesine en az seksen gözü vardı. Bunlar yeşil yusufluğunkiler gibi yuvalarından fırlamış, iki sıra halinde o kan kırmızı çizgiye paralel olarak tüm gövdeyi sarmışlardı. Kırmızı çizgi bir kaşa benziyordu. Bu dehşet verici gözlerden iki üç tanesi diğerlerinden daha büyüktü sanki.

“Anlattığım gibi bu yaratık son hızla bize doğru geliyordu. Büyü ile hareket ediyordu sanki çünkü balıklarınki gibi ne yüzgeçleri ne de ördeklerinki gibi perdeli ayakları, ne de rüzgara kapılıp giden gemilerinki gibi yelkenleri vardı. Deniz yılanları gibi kıvrıla kıvrıla ilerlemiyordu. Baş ile kuyruğunun şekli birbirinin aynısıydı fakat kuyruğunda iki küçük burun deliği vardı. Canavar buradan muhteşem bir şekilde soluyor ve kulak tırmalayıcı sesler çıkarıyordu.

“Bu korkunç yaratığı görünce büyük bir dehşete kapıldık. Fakat sırtında insan boyunda ve insana benzer bir sürü yaratık görünce daha da çok şaşırdık. Fakat bunların üstünde biz insanlar gibi kıyafetler yoktu. Giysiye benzeyen fakat derilerine yapışmış, onları gülünç duruma düşürmekle beraber müthiş derecede acı veren çirkin rahatsız örüler vardı. Başlarının tepesinde dörtgen kutular yer alıyordu. İlk bunları görünce bunları sarık niyetine kullandıklarını düşündüm, fakat kısa bir süre sonra bunların ağır ve sert olduklarını fark ettim. Hayvanların başlarını korudukları ve ağırlıkları sayesinde omuzlarının üstünde tutuklarını anladım. Yaratıkların boyunlarına köpeklere taktığımız gibi siyah tasmlar geçirilmişti. Ama köpek tasmaından çok daha geniş ve kalındılar. Bu sebeple zavallı yaratıklar başlarını ancak gövdeleri ile birlikte çevirebiliyorlardı. Sürekli burunların bakmak zorundaydılar. Korkunç değildi ama hayret verici bir durumdu. Burunları sürekli havadaydı.

“Canavar sahile yaklaşınca birden gözlerinden birini fal taşı gibi açtı ve içinden müthiş bir parıltı yayıldı. Buna yoğun bir duman bulutu ve gök gürültüsü ile karşılaştırabileceğın bir ses eşlik etti. Duman dağılınca, hayvansı insanlardan birinin dev yaratığın kafasına yakın bir yerde elinde bir borazanla durduğunu gördük. Bunu ağzına götürerek bize yüksek fakat hiç de hoş olmayan bir sesle bağırmaya başladı. Sesi burnundan çıkmasa bir tür insan dili ile konuştuğunu düşünebilirdik.

“bize seslendiğı belliydi. Ne dediğini anlamadığım için ansıl karşılık vereceğimi anlamadım. Korkudan bayılmak üzere olan hamala döndüm ve bu yaratık hakkında fikrine danıştım. Ne tür bir canavardı, ne istiyordu ve sırtındaki o yaratıklar neyin nesiydi? Tir tir titreyen hamal elinden geldiğince yanıtladı. Bu deniz yaratığından bahsedildiğini bir kez duymuştu. Zalim bir iblis olduğı söyleniyordu. Bağırsaklarında kükürt, kanında alev vardı. İnsanlara kötölük yapsın diye cinler tarafından yapılmıştı. Sırtındaki yaratıklar ise kedi ve köpeklerde görülen türden asalak haşerelerdi. Bit ve pirelerden daha büyük ve tehlikeliydiler. Bu haşereler ne kadar zararlı olsa da işe yarıyorlardı. Çünkü o canavarı sürekli ısırıp, sokup durduklarından hayvana rahat vermiyorlar ve böylece onu kızdırarak, kükreterek kötölükler yapmasını ve bu şekilde kötü cinlerin fesat planlarını yerine getirmesini sağlıyorlardı.

“Bunları duyunca hemen kaçmaya karar verdim. Arkama bile bakmadan, tepelere doğru koşmaya başladım. Hamal da benim kadar hızlı fakat zıt yönde koşuyordu. Böylece sonunda eşyalarımınla beraber gözden kayboldu. Onlara gözü gibi baktığına eminim – aslında bundan çok da emin değilim, çünkü onu bir daha göremedim.

“Haşereler kayıklara sahile inip beni takip ettiler. Beni kısa süre içinde yakaladılar. Ellerimle ayaklarımı bağlayıp canavara götürdüler. Canavar ben sırtına yüklenir yüklenmez hemen denize açıldı.

“Rahat evimi bırakıp böyle tehlikeli bir maceraya atılmakta artık bin pişmandım. Fakat son pişmanlık fayda etmediğinden içimde bulunduğum durumu en iyi şekilde değerlendirmeye karar verdim. Borazanlı insan hayvan diğerlerinin lideriydi sanki. Onun gözüne girmeye çalıştım ve başarılı da oldum. Birkaç gün içinde bana ısındı ve benden memnun olduğunu sık sık belli ediyordu. En sonunda bana kendi lisanın ı bile öğretmeye çalıştı. Böylece onunla rahatça konuşabildim ve dünyayı görmeyi ne kadar istediğimi anlattım.

“Gak guk guguk, guguk da guguk, homur homur, tıs, fıs, cıs,” dedi bana bir akşam yemekten sonra. – fakat beni lütfen bağışlayın majesteleri. Cock-neighlelerin (isimleri buydu sanırım) dilini bilmediğini unuttum. Müsaadenizle tercüme edeyim. ‘Gak guk vs.’ şu anlama gelir: ‘sevgili Sinbat,

bence sen harika bir insansın. Biz dünyayı turluyoruz. Madem dünyayı görmeye bu kadar heveslisin, ben de bu hayvanın sırtında bedava gezmene izin vereceğim”

“İsitsoornot’a göre, leydi Şehrazat buraya kadar gelince kral soldan sağa dönüp şöyle dedi:

“Kraliçem, bana Sinbat’ın bu maceralarını daha önce anlamamana çok şaşırdım. Bence bunlar gerçekten ilginç ve tuhaf şeyler.”

Kitaba göre Kral bunu söyledikten sonra Şehrazat öyküyü anlatmaya devam etti:

“Sinbat, Halife’ye öyküsünü anlatmaya devam etti. ‘insan hayvana bu iyiliği için teşekkür ettim. Canavarın sırtında bulunmaya kısa süre çalıştım. Okyanusta müthiş bir hızla ilerliyordu. Dünyanın diğer bölümünde okyanusun yüzeyi düz değil, nar gibi yuvarlaktır. Bu sebeple sürekli yukarı çıkıyor veya aşağıya iniyorduk.

“Bu gerçekten de çok garip,” diye böldü kral.

“Fakat, doğru,” dedi Şehrazat.

“Bilmiyorum,” dedi kral. “Fakat lütfen devam et.”

“Elbette!” dedi kraliçe. “Sinbat, Halife’ye anlatmaya devam etti: ‘canavar dediğim gibi ine çıkarak yüzerek ilerlemeye devam etti. En sonunda karşımıza bir ada çıktı. Çevresi yüzlerce kilometre uzunluğunda olmasına rağmen denizin ortasında

tırtıla benzeyen bir sürü küçük yaratık tarafından inşa edilmişti.”

“Hımmm,” dedi kral. Fakat Şehrazat ilgilenmeyip Sinbat’ın ağzından masalı anlatmaya devam etti:

“Adadan sonra karşımıza bir başka diyar çıktı. Burada yerin içine inen 50 -60 km. derinlikte bir mağara vardı. Bu mağara içinde Şam ve Bağdat’takilerden çok daha büyük ve muazzam saraylar vardı. Sarayların en yüksekğinde insan büyüklüğünde sayısız elmaslar sarkıyordu. Kuleler ile piramitlerin ve tapınakların arasında gözsüz balıkların dolu olduğu dev kara nehirler akıyordu.

“Hımm,” dedi kral.

“Denizde biraz yol aldıktan sonra karşımıza yüksek bir dağ çıktı. Eteklerinden sıvı metal nehirler akıyordu. Bazıları 18 km. genişliğinde eve 90 km. uzunluğundaydı. Dağın zirvesindeki bir delikten de yoğun dumanlar yükseliyor, gökyüzünde güneş tamamen kaybolmuştu. Bu sebeple 225 km. uzaktayken bile en beyaz nesnelere bak-sak bile göremiyorduk.

“Hımm,” dedi kral.

“Canavar bu sahilden ayrıldıktan sonra yolculuğa devam etti. Sonunda karşımıza öyle bir diyar çıktı ki, burada her şey tersine dönmüştü sanki –çünkü büyük bir gölün dibinde su yüzeyinin 30 m. Kadar altında yeşillenmiş iri ağaçlarla dolu ormanlar vardı.”

“Hooo!” dedi kral.

“Birkaç yüz km. daha ilerledikten sonra, öyle bir iklim vardı ki, bizim atmosferimiz nasıl tükelleri taşıyabilirse, oradaki atmosfer de demiri ya da çeliği taşıyabilecek kadar yoğundu.”

“Yok canım!” dedi kral.

“Biraz daha ilerleyince karşımıza dünyanın en güzel dağı çıktı. Burada muhteşem bir nehir binlerce km. kıvrılarak akıyordu. Derin ve kehribardan daha berrak suları vardı. Genişliği 4.5 km ile 9 km. arasında değişiyordu. Kıyıları 350m. Uzunluğundaydı. Dört mevsim çiçek açan ağaçlarla doluydu. Arazi muhteşem bir çiçek bahçesine benziyordu. Fakat bu büyüleyici diyarın adı dehşet krallığıydı ve adım atan ölüyordu.”

“Hıh!” dedi kral.

“bu krallıktan acele ile ayrıldık. Günler sonra karşımıza bir başka ülke çıktı. Burada başlarında tırpana benzer binlerce canavar görünce şaşırdık. Bu iğrenç hayvanlar toprakta kendilerine huni şeklinde çukur kazıyorlardı. Çukurların yanına garip taşlar diziyorlar ve bu taşlara basan diğer hayvanlar çukura düşüyor ve onların kanını emip, leşlerini çukurdan uzak bir kenara atıyorlardı.”

“Pöh!” dedi kral.

“Yolculuğumuza devam ettik. Karşımıza yerde değil havada biten bitkiler çıktı. Başka bitkiler de

gördük. Bunlar diğerlerinin içinden çıkıyorlardı. Bazıları canlı hayvanlardan besleniyorlardı.

“Bazıları yanar gibi ışık saçıyorlardı. Bazıları da rahatça ortalıkta geziniyorlar ve insanları gibi diğer yaratıkları esir etmeye ve onları belirli görevleri yerine getirene kadar tek başlarına korkunç hücrelerde hapsediyorlardı.”

“Saçma,” dedi kral.

“Buradan da ayrıldıktan kısa süre sonra karşımıza başka bir diyar çıktı. Buradaki arılar ve kuşlar matematikte çok zekiydiler ve imparatorluğun bilgelerine her gün geometri bilimi konusunda talimatlar veriyorlardı. Kral çok zor iki sorunun çözümü için ödül bahşetmişti. Bunların hemen birini arılar diğerini de kuşlar çözdü. Fakat kral çözümleri gizledi ve arılar ve kuşların hemen bulunduğu sonuçlara matematikçiler yıllar sonra büyük emekler sonucunda araştırmalar yapıp sayısız kitaplar yazdıktan sonra ulaşabildiler.”

“Hadi oradan,” dedi kral.

“Bu Krallıktan yeni ayrılmıştık ki, karşımıza bir yenisi çıktı. Bunun sahillerinde tam tepemizin üstünde bir buçuk km. genişliğinde ve üç yüz altmış km. uzunluğunda bir kuş sürüsü uçuyordu. Dakikada bir buçuk km. hızla uçmasına rağmen sürünün tamamının yukarıdan geçmesi tam dört saatimizi aldı –burada milyonlarca kuş vardı.”

“Hadi canım sende,” dedi kral.

“Bizi çok rahatsız eden kuşlardan yeni kurtulmuştuk ki, karşımıza çıkan farklı bir kuş bizi korkuttu. Daha önceki yolculuklarımda gördüğüm kuşlardan çok daha büyük bir Anka kuşuydu bu. Sarayımızın kubbesinden bile yüksekti. Gördüğümüz kadarıyla bu kuşun kafası yoktu. Tamamen şişman ve yuvarlak bir gövdeden oluşuyordu. Yumuşak görünüyordu, gergin ve parlak. Rengârenk şeritlerle bezeliydi. Dev pençelerinin arasına bir ev almış yükseklerdeki yuvasına götürüyordu. Bu evin içindeki insanları görebiliyorduk. Sanırım kendilerini bekleyen korkunç son yüzünden dehşete kapılmışlardı. Kuşu korkutup evi bırakması için bütün gücümüzle bağırdık fakat sadece kızmış gibi nefes aldı ve üzerimize içi kum dolu bir torba attı.”

“Olmaz öyle şey!” dedi kral.

“bu maceradan hemen sonra karşımıza dev bir anakara çıktı. Dört yüz boynuzlu gök mavisi bir ineğin sırtında duruyordu.”

“Buna inanırım, tamam!” dedi kral.

“Bu anakaranın hemen altından (ineğin ayakları arasından) geçtikten sonra karşımıza muhteşem bir diyar çıktı. İnsan hayvan burasının onun memleketi olduğunu ve burada kendisinin gibi yaratıkların yaşadığını söyledi. Bu daha çok tasalanmama sebep oldu. Hatta ona hoşgörülle yaklaştığım için utandım. Çünkü insan hayvanların çok güçlü büyücüler olduğunu anlamıştım.

Beyinlerinde kurtlar vardı. Hiç kuşkusuz bu kurtlar kıvranırken akıllarında muhteşem fikirler ve hayaller geliyordu.”

“Daha neler!” dedi kral.

“Büyücülerin arasında çok garip evcil hayvanlar vardı. Örneğin; kemikleri demirden kanı ise kaynar sudan oluşmuş dev bir at vardı. Saman yerine kara taş yiyordu. Öyle kuvvetliydi ki, bu şehrin en büyük tapınaklarından daha ağır şeyleri, kuşların uçuşundan daha büyük hızla taşıyabiliyordu.”

“Saçmalık,” dedi kral.

“O ülkede tüysüz bir tavuk da gördüm; fakat bir deveden daha büyük. Et ve kemikten değildi, demir ve tuğladan yapılmıştı. Kaynı aynı atınki gibi kaynar sudandı. Yalnızca tahta ve kara taşlar yiyordu. Bu tavuktan her gün yüz civciv çıkıyordu. Civcivler doğduktan sonra haftalarca annelerinin karnında kalıyorlardı.”

“Zırva,” dedi kral.

“Bu ülkenin güçlü büyücülerinden biri pirinç ve tahta ve deriden bir insan yapmış ve ona öyle bir akıl vermiş ki, kimse onu satrançta yenemezdi; Büyük Halife Harun El Reşit’in dışında tabii. Bu büyücülerin yaptığı bir başka şey ise,(yine aynı araçları kullanarak) yapandan bile akıllı olan bir mahlûk. Öyle zekiydi ki, elli bin adamın ancak bir yılda yapabildiği hesaplamaları hemen bir saniyede yapıyordu. Fakat daha büyük bir büyücü

ne insan ne hayvan olan beyni kurşunla simsiyah bir maddenin karışımında oluşan, parmakları bir saniyede Kuran'ın kopyasını yapabilecek kadar hızlı ve becerikli bir şey yapmış. Çok titizdi ve kopyalar tıpa tıp aynısı olur, aralarında hiç fark bulunmazdı. Bu yaratık o kadar güçlü ki, en büyük imparatorlukları hemen kurabiliyor, ya da yok edebiliyordu. Fakat bu gücü hem iyilik hem de kötülük için kullanmaktaydı.”

“Komik!” dedi kral.

“Bu büyücüler ülkesinde yaşayan bir büyücünün kanında semender kanı vardı, çünkü sıcak bir fırın içinde oturup yemeği fırının zemininde pişirene kadar çubuk tüttürmekten hiç rahatsız olmuyordu. Bir başka büyücü ise para etmez metalleri onlara hiç bakmadan altına dönüştürebiliyordu. Bir başka büyücü o kadar becerikliydi ki, bir teli görünmez hale gelecek kadar inceltebiliyordu. Bir başkasının ise gözleri öyle keskindi ki, saniyede dokuz yüz milyon kez ileri geri gidip gelen elastik bir nesnenin hareketlerini sayabiliyordu.”

“Saçmalık,” dedi kral.

“Farklı bir büyücü, kimsenin görmediği bir sıvıyı kullanarak cesetlerin elini kolunu hareket ettirmesini, tekme atmasını, dövüşmesi ve hatta ayağa kalkıp dans bile etmesini sağlıyordu. Bir başkası sesini öyle güçlendirmişti ki, kendini dünyanın ta öbür ucundakilere duyurabiliyordu. Bir başkasının kolu o kadar uzundu ki, Şam'dan oturup

Bağdat'ta hatta herhangi bir yönde mektup yazabilirdi. Bir başkası istediği zaman şimşek çaktıracabiliyor ve onunla oynayabiliyordu. Bir başkası iki parlak ışıktan karanlık çıkarabiliyordu. Bir başkası sıcak bir fırından buz elde ediyordu. Bir başkası güneşe kendi portresini çizmesini emredince güneş buna itaat ediyordu. Bir başkası, ayın, güneşin ve gezegenlerin ağırlıklarını bin bir güçlkle ölçmüş, içlerini araştırmış ve katılık derecelerini hesap etmişti. Gerçekte bu ülke halkının büyücülük yetenekleri çok şaşırtıcıydı ve çocukları hatta en adi kedi köpekleri bile var olmayan veya ülkenin kuruluşundan yirmi bin yıl önce yok olmuş şeyleri rahatça görebiliyorlardı.”

“Mantıksız!” dedi kral.

“Eşi benzeri görülmemiş büyük bilgelerin eşleri ve kızları” diye devam etti Şehrazat, kocasının sık sık kabaca sözünü kesmesine aldırmadan –“olağanüstü sihirbazların eşleri ve kızları her açıdan mükemmel yetişmişti. Başlarına gelen büyük bir şanssızlık olmasa hem ilginç hem de güzel olacaktı. Onları bu talihsizlikten ne yazık ki eşleri ve babaları bile kurtaramıyordu. Şanssızlıklar bin bir türdür –onların şanssızlığı ise bir çengelli iğne şeklindeydi.”

“Bir ne?” dedi kral.

“Bir çengelli iğne” dedi Şehrazat. “Kötülük yapmak için sürekli fırsat kollayan kötü cinlerden biri, marifetli bayanları bizim kişisel güzellik

dediğimiz şeyin, belin hemen altındaki o çıkıntıyla ilgili olduğuna inandırmıştı. –güzelliğin bu çıkıntının boyutları ile ilgili olduğuna inanıyorlardı. Buna uzun süredir inandıkları ve ülkede alt yastıklar sudan ucuz olduğu için artık oradaki kadınları tek hörgüçlü develerden ayırmak mümkün değil –“

“Yeter!” dedi kral. “Kes artık buna dayanamıyorum ve katlanmayacağım da. Yalanlarıyla başımı ağrıttın. Tan da ağarmaya başlamış zaten. Ne kadardır evliyiz? Vicdanım yine mi içimi kemirmeye başladı. Tek hörgüçlü develer ha? Beni aptal mı sandın sen? Haydi, kalk bakalım, doğru cellada.”

“Isitsöornot”tan öğrendiğime göre, bu sözler Şehrazat’ı hem üzmüş hem de şaşırtmış. Fakat kralın sözünden dönmeyen bir adam olduğunu bildiğinden kaderine karşı çıkmamış. Boğazındaki kement tarafından boğulurken, en azından daha anlatacak çok şey olduğunu ve hayvan kocasının huysuzluğu sebebi ile birbirinden ilginç bir sürü macerayı dinleme fırsatını kaçırdığını düşünerek kendini avutmuş.

BİR MAKALEYİ XİLEMEK

“**B**ilgelerin” “Doğu’dan” geldiği bilinir. Bay Touch and Go Bullet de başlıca Doğu’dan geldiğine göre, bir bilge olmalıydı. Bunun bir başka delili daha var –Bay B. Editördü. Tek kusuru sinirli olmasıydı. Aslında insanlar onu dik kafalı olmakla suçlardı; fakat bu onun bir kusuru değil en güçlü yanlarıydı. Bu, onun bir silahı, marifetiydi ve onu, bunun aksine ancak Browson gibi birinin mantığı inandırabilirdi.

Touch and go Bullet’in bir bilge olduğunu kanıtladım. Hayatında yalnızca bir tek hata yaptı: bütün bilgelerin ana vatanı olan Doğu’dan ayrı-lıp Batı’ya adı büyük İskender –o –Nopolis gibi bir kasabaya göç etti.

Fakat Sezar’ın hakkı Sezar’a. O kasabaya yerleşmeye karar verirken, orada hiç gazete

yayımlanmadığını ve bu sebeple orada hiç editörün olmadığını düşünmüştü. “Demliği” kurarken hedefi bu olanda tek olmaktı. Fakat Büyük İskender –O –Nopolis’te John Smith (yanlış hatırlamıyorsam) diye birinin varlığını ve bu adamın yıllarca “Büyük –İskender –O-Nopolis Gazetesi”ni çıkartarak ve editörlüğünü yaparak sessiz bir şekilde sömürmüş olduğunu bilse eminim ki oraya yerleşmeyi aklına bile getirmezdi. Bay Gullet –head’in İskender’e yerleşmesinin tek sebebi yanlış bilgilendirilmiş olmasıydı. Fakat oraya bir defa yerleşince dik kafalılığı, daha doğrusu azmi sebebi ile orada kalmaya karar verdi. Bunu yaptı da. Gazetenin hemen karşısından bir yer kiralayıp buraya bir matbaha kurdu. Gelişinin üçüncü sabahında da İskenderlilerin yani “Nopolis Demliği”nin ilk sayısını çıkardı. Hatırladığım kadarıyla yeni gazetenin ilk adı buydu.

Başyazının harika olduğunu söyleyebilirim. Aynı zamanda da zehir gibiydi. Bazı konularda özellikle salgırgandı – misal; “gazete”nin editörünü yerden yere vurmıştu. Bullet –head’in bazı sözleri o kadar ateşliydi ki, John Smith’i o günden sonra hep bir semender olarak gördüm. Demlik’teki başyazının her paragrafını kelimesi kelimesine anlatamam ama bir paragrafı şöyleydi:

“Oh, evet! Oh, anlıyoruz, oh anlıyoruz! Oh, kesinlikle! Karşıdaki editör bir dahiymiş demek! Oh! Tanrım! Oh! Yüce tanrım! – dünya ne hale gelmiş böyle? Oh ilham perileri!”

Klasik şekilde yazılmış bu sert ve acı makale, uyumlu Nopolislilerin arasına bir bomba gibi düştü. Sokak köşelerinde ateşli gruplar toplanmaya başladı. Herkes nefesini tutmuş, saygın Smith'in buna vereceği cevabı merakla bekliyorlardı. Smith'in cevabı ertesi sabah çıktı, şöyleydi:

“Demliğin' dünkü sayısındaki şu paragrafı alıntı yapıyoruz: - ‘Oh, evet! Oh, anlıyoruz, oh anlıyoruz! Oh, kesinlikle! Karşıdaki editör bir dahiymiş demek! Oh! Tanrım! Oh! Yüce tanrım! – dünya ne hale gelmiş böyle? Oh ilham perileri!’ adamın neredeyse O’dan başka harf kullandığı yok! Bu da mantığının döngüsel işlevini açıklıyor. Ne başı var, ne sonu. Bu serserinin içinde tek bir o harfi bile olmayan bir kelime yazabileceğine inanmıyoruz. Ozlara olan bu saplantısı niçin caba? Burada bu şahıs Down east’ten buraya al el acele gelmiş. Merak ediyoruz, acaba orada da buradaki kadar ohluyor muydu? ‘Oh! Zavallılık bu.’”

Bu korkunç imaların Bay Bullet – Head’te uyardığı öfkeyi anlatamam. Fakat onu asıl çileden çıkaran dürüstlüğüne yapılan saldırı değil de, üslubuna yapılan saldırıydı. Ne yani! O, Touch and go Bullet Head içinde O harfi geçmeyen tek bir kelime bile yazamazmış, öyle mi! Şımarık veled e yanıldığını hemen kanıtlayacaktı. Evet, sümüklüye yanıldığını hemen gösterecekti! Frogpondiumlu touch and –go Bullet –head, Bay john Smith’e isterse içinde o değersiz harfi kullanmadan koca bir paragraf yazabileceğini kanıtlayacaktı. Fakat

hayır; -bu John Smith'e taviz vermek olurdu. Bullet Head, Bay Smith gibilerinin lafına kulak asarak üslubunu değiştirecek adam değildi. Böyle bir şey olamazdı. Yaşasın O harfi! O harfini kullanmakta ısrar edecekti. Olabildiğince fazla kullanacaktı.

Büyük Touch and -go, bu kararı aldıktan sonra, "Demliğin" ertesi sayısını sadece tek bir makaleye ayırdı. Bu yalın fakat kararlı makalede talih-siz meseleye şöyle değiniyordu:

"Demliğin' editörü 'Gazete'nin editörüne şunu söylemekten kıvanç duyar: kendisi(Demliğin editörü) kendi üslubunu oluşturup kullanabilecek kapasitededir ve ona (Gazete'nin editörüne), kendisine yönelttiği eleştirileri nasıl hor gördüğünü sergilemek adına, onun için önemli bir makale yazacak ve bu makalede o güzel harfi -sonsuzluk sembolünü - olabildiğince kullanacaktır. Kendisi aşırı duygusal biri olarak bu harfi iğrenç bulabilir fakat ben bu harfi kullanmaktan kesinlikle sakınmayacağım. 'Kahrolsun Bunckingham!'"

Büyük Bullet head savurduğu bu korkunç tehdidi gerçekleştirmek için kolları sıvadı. Kalfanın gazeteyi matbaaya gönderme vaktinin geldiği uyarısına "cehenneme gitmesi " karşılığını vererek - dediğim gibi her şeye kulak tıkayarak, oturup şafağa kadar yazdı. En sonunda ortaya aşağıdaki eşi benzeri olmayan bir makale çıktı:

"Ho, ho, john, ne yapıyorsun? Susmuyorum görüyorsun! Afoni mi oldun? Ademoğullarını

uyutuyorsun, afyonluyorsun. Akrobatlıklar yapıyorsun. Kalemşor sanılıyorsun; fakat okuyucuları sıkıyorsun, biliyor muydun? Oturaklı ol, ağustos böceği misin ki cırlıyorsun? Ahtapot musun ki boğuyorsun? Horoz musun ki ötüyorsun? Doğansın sanıyorsun yanıliyorsun. Koyunsun mele-yorsun! Domuzsun, bokböceğisin! Oyun oynama! Fodulluk yapıyorsun. Dogmacısın, formalitecisin, doğruları görmüyorsun. Dobra dobra konuşmuyor toplumu oyalıyorsun. Doğal değilsin, ortalığı bulandırıyor. John saçmalıyorsun. Forsun para etmez. Homurtuların pek sevilmiyor. Abandone oldun. Nopolis'ten def olup gidiyorsun!”

Bu harika çalışmadan sonra elbette ki, yorgun düşen Büyük Touch –and –go, artık başka bir şey ile meşgul olacak durumda değildi. Yazısını bekleyen dizgicisine sakın ama haşmetli bir tavırla teslim ettikten sonra ağır ağır yürüyerek evine gitti. Müthiş bir huzurla yatağa girdi.

Bu sırada, dizgici hemen üst kattaki matbaaya koştu ve yazıyı dizme işine başladı.

Başlangıçtaki “Ho” sözcüğündeki “H” harfini bulmak için elini büyük H kutusuna attı ve harfi bulunca müthiş bir sevince kapıldı. Bu başarısından cesaret alarak, elini kaygısızca o kutusuna daldırdı. Fakat neler oluyor? Eline beklediği harf geçmeyince dehşete kapıldı. Parmaklarını boş kütuda gezdirirken nasıl bir öfkeye ve dehşet kapıldığını anlamak olanaksızdır. Küçük o kutusunda

tek bir o bile yoktu. Telaşla büyük o kutusuna baktığında onun da boş olduğunu gördü. Artık iyice korkmuştu. İlk tepkisi hemen kalfaya koşmak oldu.

“Baksanıza!” dedi nefes nefese. “O’lar olmadan hiçbir şey dizemem ki.”

“Ne demek istiyorsun?” diye homurdandı kalfa. Geç vakte kadar ayakta olduğu için sinirliydi.

“Matbaada büyük ve küçük o kalmamış!”

“Ne – ne kutudakilere ne oldu?”

“Bilmiyorum,” dedi delikanlı. “Fakat Gazete’deki iblislerden biri bütün gece etrafta dolandı durdu. Bence hepsini o çalmıştır.”

“Allah kahretsin! Kesin o yapmıştır,” dedi kalfa. Öfkeden mosmor kesilmişti. “Bak Bob, sana ne yapacağını söyleyeyim – ilk fırsatta gidip o ha-inlerin bütün İ’lerini çalacaksın.”

“Peki, efendim,” diye cevap verdi Bob göz kırpıp kaşlarını çatarak. “onlara gününü göstereceğim. İyi ama bu arada makaleyi ne yapacağız? Bu gece dizilmesi şart, biliyorsunuz. Yoksa başım belaya girer ve –“

“Suyumuz ısınır,” dedi kalfa, derin derin iç çekip “ısınır”ı vurgulayarak.

“Çok mu uzun, Bob?”

“Çok uzun sayılmaz efendim.”

“Ah, çok güzel! Elinden geleni yap o zaman! Mutlaka yarına yetiştirmeliyiz,” dedi kalfa, işine

geri dönerek. “O’nun yerine başka bir harf koy. Nasılsa adamın yazdıklarını okuyan yok.”

“Peki, efendim!” dedi Bob ve koşarak matbaaya geri döndü. Bir yandan da kendi kendine, “Çok güzel, onlara göstericem. Günlerini göstericem. Alçaklar sizi! Görün bakalım neler yapabiliyorum,” diye mırıldanıyordu. Bob sadece on iki yaşında ve bir metre yirmi santim olmasına rağmen, çok kavgacıydı.

Burada anlatılan güçlük matbaalarda sık sık yaşanır. Niçin bilmem ama yaşandığı zaman da eksik harfin yerine mutlaka x harfi konulur. Bunun sebebi belki de x’in matbaa kutularında en çok bulunan harf olmasıdır – veya en azından eskiden öyleydi. Matbaacılar artık bu harfi kullanmaya alışmıştır. Bob bu durumda, x’ten başka harf kullanmayı günah sayardı.

“Bu makaleyi x’lemem gerekiyor,” dedi kendi kendine, yazıyı hayretle okurken. “Fakat hayatımda bu kadar fazla o kullanılan bir makale görmemiştım hiç.” Fakat yazıyı hiç duraksamadan x’ledi. Böylece yazı baskıya x’lenmiş olarak gitti.

Ertesi sabah Nopolisliler “Demlik”te yayımlanan şu tuhaf yazıyı görünce dehşetle irkildiler:

“Hx, hx, jxhn, ne yapıyxrsun? Susmuyxrum görüyxrsun! Afxni mi xldxn? Ademxğullarını uyu-tuyxrsun, afyxnluuyxrsun. Akrxbatlıklar yapıyxrsun. Kalemşxr sanılıyxrsun. Fakat xkuyucuları sıkıyxrsun, biliyxr muydun? xturaklı xl, ağuştxs

böceği misin ki cırlıyorsun? Ahtapxt musun ki bx-
ğuyyorsun? Hxrxx musun ki ötüyorsun? Dğğansın
sanıyorsun yanıyorsun. Kxyunsun meleyyorsun!
Dxmuzsun, bxkböceğisin! xyun xynama! Fxdul-
luk yapıyorsun. Dxgmacısın, fxmalitecisin, dxğ-
ruları görmüyorsun. Dxbra dxbra kxnuşmuyxr
txplumu xyalıyorsun. Dğğal değilsin, xrtalığı bu-
landırıyorsun. Jxhn saçmalıyorsun. Fxrsun para
etmez. Hxmurtuların pek sevilmiyxr. Abandxne
xldun. Nxpxlis'ten def xlp gidiyorsun!"

Bu mistik ve gizemli yazı akıl almaz bir ka-
osa yol açtı. Halkın ilk aklına gelen düşünce, bu-
nun şeytani bir büyü yazısı olduğuydu. Bullet –
head'i asmak için toplanıp evine gittiler. Fakat
onu hiçbir yerde bulamadılar. Sanki yer yarılmış
içine girmişti. Bir daha onu hiç kimse görmedi.

Onu ele geçiremeyen halkın öfkesi dindi. En
sonunda geride sadece bu talihsiz olay hakkında
yapılan yorumlar kaldı.

Biri, bunun mükemmel bir şaka olduğunu
söyledi.

Bir başkası, Bullet –head'in hayal gücünün
güçlü olduğunu savundu.

Üçüncüsü, onu sadece egzantirik olduğunu be-
lirtti.

Dördüncüsü, Yankee'nin tek amacının hidde-
tini ifade etmek olduğunu söylüyordu.

Beşincisi, “ Bence gelecek nesillere örnek olmalı” dedi.

Herkes Bullet – head’e haksızlık edildiğinde aynı kanıdaydılar. Onu hiçbir yerde bulamadıkları için de bazıları diğerini iple sallandırmaktan bahsetti.

Fakat daha yaygın bir düşünce, bu olayın basitçe sıra dışı ve anlaşılmaz olduğuydu. Kasabanın matematikçisi bile böylesine gizemli bir meseleyi çözemeyeceğini itiraf etmişti. X’in bilinmez bir niceliği temsil ettiğini herkes bilirdi. Fakat bu kez ortalıkta bilinmez nicelikte bir vardı.

Bob’un (“makaleyi x’lediğini” herkesten gizlemişti) söylediklerine ise pek kulak asan olmadı. Fakat bence Bay Bullet _head’in “durmadan XXX birası içtiğini, bu sebeple de doğal olarak hırçınlaştığını ve saldırganlaştığını” anlatırken oldukça yiğit ve açık konuşmuştu.

İŞ ADAMI

“Yöntem, işin ruhudur.”

Eski bir deyim

Ben bir iş adamıyım. Ben yöntem adamıyım. Yöntem, her şeyden sonra gelen tek şeydir. Ancak yöntemi anlamadan, kelime anlamına takılıp, ruhunu kirleterek boş konuşan aptalları hor gördüğüm insanlardan daha çok değildir. Bu herifler, düzenli tavır olarak isimlendirdikleri şeyde en sıra dışı yolları kullanırlar her zaman. İşte burada, olumlu paradoks olduğunu anlarım. Doğru yöntem, bariz yalnızlığa ve düzene bağlıdır ve diğerlerine başvurulamaz bile. “Yöntemci Jack O’ Dandy” ya da “sistemci Will O’ the Wisp” olarak ifade eden kesin düşünce neydi?

Bunların üzerine benim kavramlarım bu kadar açık olmayabilirdi fakat daha küçük bir çocukken başıma gelen olay bunu çok iyi açıklar. İyi kalpli İrlandalı bakıcı (hayatım boyunca unutmayacağım) fazla gürültü yaptığımda beni bir gün topuklarımın üzerine aldı ve iki üç kez beni

çevirdi, gözlerim yuvalarından fırladı ve sonrasında kafamı karyola demirine çarptı. Bunun benim kaderimi yazdığını ve servetimi oluşturmamda yardımcı olduğunu söyleyebilirim. Çarpma bir ke-reliğine başımın ön kısmında meydana geldi ve birinin bir yaz gününde görebileceği güzel bir or-gan haline dönüştü. Daha sonra, beni iş adamı ya-pan düzenlilik ve sistem için olan olumlu bir istek haline dönüştü.

Dünyada nefret ettiğim bir şey varsa, o da dâhiliyettir. Sizin dâhiliğinizin hepsi de berbat kıçlar-dan oluşur –büyük dâhilerin büyük kıçları var-dır– ve bu kurala göre ne olursa olsun, herhangi bir istisna yoktur. Özellikle de, bir dâhiden asla bir iş adamı olmaz, bir Yahudi'den daha çok para ya da bir çam ağacından daha çok muskat elde edemezsiniz. En saçma spekülasyon, tamamıyla bir şeylerin uygunluğunun çeşitliliğinde veya iş olarak düşünülecek olan her ne ise bir işi yoktur. Böylece, hemen doğal mesleklerine göre bu özel-likleri anlatmalısınız. Tüccar ya da üretici ola-rak iş kurmak isteyen bir adam, pamuk veya tüt-ün ticareti yapan veya bunları takiben eksantrik herhangi bir şey; kuru gıda satıcıları, sabun üre-tenler, buna benzer şeyler yapanlar ya da avukat gibi davranan, nalbant ya da doktormuş gibi dav-ranan –sıra dışı yolu olan herhangi bir şey –düşü-nürseniz, onu bir defaya mahsus dahi olarak ta-nımlayabilirsiniz. Sonrasında kural üçlüsüne göre o adam büyük bir kıça sahiptir.

Ben dahi değilim; fakat ben disiplinli bir iş adamıyım. Benim günlüğüm ve muhasebe defterim bunu bir dakika içinde size gösterecektir. Bunlar çok iyi tutulmuş, bizzat kendim tutmama rağmen ve benim genel alışkanlığım, dakikliğim nedeni ile bir saate asla yenik düşmem. Dahası benim işim, iş arkadaşlarımdan disiplinli alışkanlıkları ile her zaman uyuşmasıdır. En azından borçlu hissetmiyorum kendimi, bu skora göre, benim aptal aileme göre, eğer benim bekçi meleğim iyi zamanlamayla beni kurtarmaya gelmeseydi en sonunda berbat bir dâhilik yaratabilirdim.

Bu yaşam öyküsündeki gerçek doğruluk her şeydir ve otobiyografide özellikle de bu böyledir. İfade ettiğimde inanılmaya ümidim çok az olsa da ciddiyetle benim zavallı babam beni ben henüz on beş yaşındayken “iş sermayesi saygın donanımlı komisyon tüccarlığı yaparak” bitirmiş olduğu evlerin sayımını yapmamı isterdi. Sermayesi birazcık da olsa dolandırıcılıktır! Sonucunun bir aptallık olmasıyla beraber, iki ya da üç günde başımda çok şiddetli ve tehlikeli bir ağrı sebebi ve yüksek ateşten dolayı aileme gönderilmek zorunda kaldım. Neredeyse benimle olup biten bir dava haline dönüşmüştü –altı hafta boyunca dokun ve git durumundaydım –doktorlar bana müdahale ediyorlar ve ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı. Fakat çok acı çekmeme rağmen, müteşekkir bir çocuktum. Kendimi “iş sermayesi saygın donanımlı komisyon tüccarı” olarak hissediyor ve

benim kurtuluşum olarak düşündüğüm ve benim birçok şeye kolayca ulaşmamı sağlayan bayana ve başımda oluşan yumruya teşekkür borçluydum.

Birçok erkek çocuk on ya da on iki yaşlarında evden ayrılırlar. Fakat ben on altı yaşına kadar bekledim. Eğer annemin beni bir bakkal yanında işe yerleştirmesi hakkında konuşmalarını duymasaydım, on altı yaşında evden ayrılmam gerektiğini bilemezdim. Bakkal çırağı! –sadece bunu düşünmem yetti de arttı bile! Kendimi kapatmaya karar verdim ve bu yaşlı eksantrik insanların daha fazla kaprislerine tahammül etmeden daha kibar ve temiz meslek edinmeye çalıştım. Bu işte ilk aşamada çok iyi başarı elde ettim ve neredeyse on sekiz yaşına geldiğimde, kendimi Tailor's Walking Advertisement Line'da daha kapsamlı ve daha kazançlı iş yaparken buldum.

Bu mesleğin zahmetli görevleri ile zar zor başa çıkarken zihnimi kontrol eden tek şey sisteme olan bağlılığımdır. Dürüst bir yöntem hesaplamalarım kadar hareketlerimi de kategorileştirdi. Benim durumumda, adamı adam yapan para değil de izlediği yoldur. En azından kendisi için çalıştığım Tailor tarafından adam edilme miştim. Her sabah saat dokuzda, günlük kıyafetler için talep ederdim. Saat onda ünlü parklarda veya halka açık eğlence yerlerinde bulunurdum. Yakışıklı bir insan olmamı sağlayan kararlı düzenliliğim ve arkamda her beden ölçüsünden bir takım elbise taşımam beni ticarete tanınmış bir

adam yapmıştı. Hiçbir öğlen yoktur ki, Messrs. Cut. & Comeagain şirketine müşteri getirmeyeyim. Bunu övünerek söylüyorum, fakat gözlerim yaşlı – toplamının temeli için şirket olarak kendilerini ispatladılar. Tartışıp en sonunda ayrıldığımız bu küçük hesaplama iş dünyasının doğasını iyi bilen iş adamları tarafından ekstra fiyat biçmeleri düşünülemez. Bu konu hakkında, kendisini yargılaması için okuyucuya memnunluğunu kanıtlayan aşamaları düşünmemle beraber benim faturam şöyledir:

Messrs. Cut. & Comeagain şirketi.

Peter Profit, Walking Advertiser,

10 Temmuz	her zaman olduğu gibi park ve eve müşteri bulmak,	00,25 dolar
11 Temmuz	“ “ “ “ “ “	00,25 dolar
12 Temmuz	bir yalan, ikinci sınıf, defolu siyah ceket belirsiz bir yeşil olarak satıldı	00,25 dolar
13 Temmuz	bir yalan, birinci sınıf, daha kaliteli yıpranmış saten Çuha olarak tavsiye edildi	00,75 dolar
20 Temmuz	en moda bir gömlek manşeti veya sahte gömlek önü satın alıp Petersham’a yerleşmek	00,02 dolar
15 Ağustos	çift vatkalı cübbe giymek	00,25 dolar
16 Ağustos	yeni moda çemberli pantolonu gösterebilmek için tek bacak üstünde 3 saat ayakta dikilmek,	37/2
17 AĞUSTOS	Her zamanki gibi parkta şişman bir müşteri bulmak	00,50 dolar
18 Ağustos	“ “ “ “ “ “ “ (38 beden)	00,25 dolar
19 Ağustos	“ “ “ “ “ “ “ (36 beden)	00,6 dolar

Bu faturadaki temel uyuşmaz parça, sahte gömlek önlüğünün iki kuruşa verilmesiydi. Şeref sözünü veriyorum ki, o sahte gömlek önlüğü için hiç de makul olmayan bir fiyat değildi. Hayatımda gördüğüm en temiz ve güzel, küçük gömlek önlüğüydü. 3 tane Petersham’ın satılmasına yardımcı

olduğu yönde düşündüğüm sebeplerim var. Büyü-
yük şirket ortağı bunu bir kuruşa vermeme izin
vermiş olsaydı ve aynı ölçüdeki 4 gömlek önün
de ne durumda olduğunu göstermek için kendisi
almış olsaydı dosya kâğıdının materyalinden ya-
pıldığı ortaya çıkabilirdi. Fakat bunların ilkeleri
ile büyüdüğümü söylemem gereksiz. İş bitir ve iş
yoluyla yapılmalıdır. Beni bir kuruşa bile kandı-
rabilecek bir sistem yoktur –temiz bir hile %50
-herhangi bir yöntemde yer almaz. Bir zamanlar
Messrs. Cut. & Comeagain şirketinin işçiliğini bır-
aktım ve çok kazançlı olan, saygın ve genel mes-
leklerden bağımsız olan Eye –Sore line şirketini
kendim kurdum.

Benim sıkı sıkıya dürüstlüğü olan bağım, eko-
nomi ve katı iş kurallarım burada da yine oyunun
içine dahil oldular. Kendimi gelişen bir ticaretin
içinde buldum ve hemen sonrasında “değişmiş”
adam olarak tanınmaya başladım. Gerçek şu ki,
göz boyamakla hiç uğraşmadım, fakat ürünler
üzerinde eski dengeli rutin taleplerimi anımsa-
tıcı –hiç şüphesiz talep etmeliydim. Şimdiki za-
manda kalmam için ancak mesleğimi icra ederken
küçük bir kaza sonucu bir kovuşturma açılmıştı.
Herhangi bir zaman zengin yaşlı çekici bir adam,
müsrif mirasçı veya iflas etmiş bir şirket bir denge
içinde kavramı benimser, bunlardan herhangi bi-
rini durduracak dünyada hiçbir şey yoktur ve
bunu her akıllı adam bilir. Söz konusu gerçek şu
ki, Eye Sore ticaretin temelidir. Daha sonrasında

bu sebeple bina planı için bu bölümlerden biri ile ayakta kalabildi ve güzel bir köşe düşüncesiyle güvenle satın aldık. Bu yapıldıktan sonra binanın biraz yükselmesine kadar bekledik. Binanın sağına açık bir ağıl dekoratif ettirmek için zevkli mimarlar kiraladık.

Tabii ki, ilk önceki pay ve sıvaların maliyetine bakarak %5 binanın çöküşünü karşılayamazdık. Karşılayabilir miydik? Sordum. İş adamlarına soruyorum. Bunu karşılayabildiğimizi varsayanlar mantıksızdır. Adi şirket benim bunu yapmamı istedi – her şeyi! Bu saçma tekliflerine karşılık vermedim elbette, ancak aynı gece oraya gitmeyi ve onların bütün yerini yakmayı bir görev bildim. Bu akılsız adamlar için beni hapse attılar ve Eye –Sore Ticaret centilmeni hapisten çıktığımda benimle irtibatı kesmedi.

Geçim derdine düştüğüm Assault& Battery işi her nasıl olduysa benim tabiatıma aykırı titizlikte oldu. Fakat tüm iyi niyetimle işe başladım ve buradaki hesabımı, bundan sonrakini de yaşlı bakıcım tarafından memnunlukla hatırladığım o yenilmez sıkı sıkıya yöntemlerime ve disipline olan bağlılığımı buldum. Servetimde bacımı iyi hatırlamayacak kadar adi bir adam olmuştum. Anlattığım gibi gözlemleyerek işlerimdeki en sıkı yöntemlerim ve kitap dizisi düzenleyerek bütün zorlukların üstesinden gelebildim ve en sonunda, kendimi meslekte en kibar olarak yetiştirdim. Gerçek şu ki, herhangi bir meslekte birkaç fert benden daha iyi

gelir elde etti. Günlüğümden bir sayfa kopyalayacağım ve bu benim borumu öttürmekten kurtaracak –namert zeki bir insan suçlu bulunamayacak. Günlüğüm benim yalan söylemediğim tek şeydir.

“1 Ocak –Yeni yıl. Sokakta Snap ile tanıştım. Bayan, o yapacak. Kısa bir süre sonra sarhoş Gruff ile tanıştım. Bayan –o da size cevap verecektir. İkisi de beni borç defterime girdi ve her ikisine de birer hesap açtık.

“2 Ocak –Snap’i döviz bürosunda gördüm ve oraya gittim ve Snap oradan topukladı. İki yumrukta beni yere serdi. Ala! Tekrar ayağa kalktım. Ben bin kişiye zarar vermek istiyordum fakat temsilcim beş yüz kişiden fazlasını yere deviremeyiz dedi. Bayan – temsilcimden kurtulmalıydım – hiçbir sistemi yok.

“3 Ocak –Gruff’u aramak için tiyatro binasına gittim. Onu ikinci katta bir şişman bir de zayıf bir kadın arasında otururken gördüm. Şişman kadının Gruff’a fısıldadığını görene kadar herkesi sorguya çektim. Locanın oraya gittim ve içeri girdim. Burnunun dibine kadar yaklaştım. Beni itelememeliydi –hayır gitmeyeceğim. Tekrar denedi –ama hayır. Sonrasında yerine oturdu ve zayıf kadına göz kırptı. Ben onu bulmanın memnuniyetini yaşarken o beni boynumdan kavradı ve kaldırdı beni bir çukura attı. Boynum kırıldı. Bir şişe şampanya içerek ve genç adamı 500 bin

dolara ceza kestirerek eve neşe ile döndüm. Temsilcim bunun olacağını söyler.

“15 Şubat –Bay Snap ile uzlaştık. Günlüğüme yazılan 50 kuruş miktar sizin de gördüğünüz gibi.

“16 Şubat –bana beş dolar veren haydut tarafından oyuncu seçilmek. Takım elbise 4 dolar 25 sent. Net kar – günlükte görürsünüz 75 sent.”

Kısa bir zamanda, 1 dolar 25 sentten daha az olmayan net bir kazanç. Bu sadece Snap ve Gruff’dan kazandığım para. Okuyucuyu temin ederim ki, bu ekstreler benim günlüğümden rastgele alınmıştır.

Eski bir deyim, para sağlıkla karşılaştırıldığında hiçbir şeydir, der. Narin vücudumu bir şekilde etkileyen aşırı taleplerde bulundum. En sonunda, vücudumun şeklini kaybettiğini fark ettim. Arkadaşlarımla karşılaştığımda benim vücudum hakkında ne söylüyorlar bilmiyordum ve Peter Profit olduğumu da açıklayamıyordum. Benimseyebildiğim en uygun şey başıma geldi ve benim iş yaşamımı değiştirdi. Dikkatimi farklı şeylere verdim ve bu sebeple, Mud Dabbling birkaç yıl daha devam etti.

Bu mesleğin en kötü yanı ise birçok insanın buna bir fantezi kurmasıdır ve rekabet aşırı bir sonuçla son bulur. Walking Advertiser’da kendi yolunu bulabilecek şekilde yerli kapasitesi olduğunu düşünmeyen, Eye sore’dan aşırı tuz ve yağlı adam olmayan her cahil adam elbette borsa

oyunlarında çok iyi olduğunu düşünecektir. Fakat borsa için bir aklın gerekmediğini düşünmesinden daha büyük bir hata olamaz. Özellikle de, bu yolda yöntemsiz ilerleme için yapılacak hiçbir şey yoktur. Kendim yalnızca perakende işi yaptım fakat benim eski sistem alışkanlıklarım beni tek başıma kurtardı. Enine boyuna düşünerek ilk yerimi kendim seçtim ve şehrin herhangi bir yerine savrulmadım. Elimde hemen alabileceğim bir çamur olması için de çok dikkat ettim.

Söylemek istediğim, güvenilir bir adam olarak tanındım ve bu savaşın yarısını kazanmak demektir. Anlatayım. Hiç kimse beni asla bir bataklığa fırlatamaz ve temiz bir pantolon almadan karşıya geçemez. İş mizacım gereği, bu yönde, herhangi bir zahmetle karşılaşmadım. Eğer karşılaşmış olsaydım bununla mücadele edemezdim. Hiç kimse bana zahmet vermedi ve benimle hiç kimse ölüymüş gibi oynamadı. Sahtekârlara tabii ki de yardım edemezdim. Onların asılması beni yıkıcı bir rahatsızlığa soktu. Bunlar kişisel olmamakla beraber çete halindeydiler. İş birlikçi oldukları çok iyi bilinir, hiç kimse vurulmadı ya da hiçbir ruh beddua almadı.

En kötü durumumda bu işi yapıyordum, Cur spattering ile birleşmeye zorlandım. Bu saygın bir iş anlamına gelmiyordu. Kesinlikle konumum merkezi olmasıyla en mükemmel olanıydı ve ayakkabı boyacılığı yapıyordum. Oldukça

şişman, Küçük köpeğim de bütün dolapları biliyordu. Uzun zamandır ticaretin içindeydi ve bunların hepsini anladığını söyleyebilirim. Genel, rutin işlerimiz şu şekildeydi:

Pompey kendisini çamurda iyice yuvarlar ve bir dükkânın kapısı önüne gıcır gıcır botlu bir züppe gelene kadar otururdu. Onu karşılamak için ileri atılır, ona sürtünürdü. Sonrasında züppe küfür eder ve ayakkabı boyacısı arardı. Ben tam önünde dururdum. Sadece bir dakikalık bir temizleme işi ve 6 kuruş cepte. Bu oyun, zaman zaman çok iyi işler; gerçekten de, tamahkâr biri değildim ve köpeğimde tamahkâr değildi. Karımın üçte birini ona veriyordum fakat bunun üçte biri değil de yarı yarıya olması için ısrar etti. Buna katlanamazdım – kavga ettik ve ayrıldık.

Bir süreliğine araç öğütücülüğünü denedim, çok iyi kazandığımı söyleyebilirim. Çok basitti, dümdüz bir iş, herhangi özel bir yetenek gerektirmiyor. Tek bir şarkı için bir müzik düzeneği elde edebilirsin ve düzene koy, çekiçle üç dört akıllı darbe vur. Tonu geliştirecektir, işin amacı için hayal edebildiğinden daha çok geliştirecektir. Bunu yapmak için düzenek sırtında sokakta bir ses duyana kadar tek başına gezin ve beze sarılı tokmağı vur. Sonrasında dur ve öğüt, kıyamete kadar öğüterek duracakmış gibi dur. O anda pencerelerden biri açılır ve sana durup, çekip girmen için 6 kuruş atar. Bazı öğütücülerin 6 kuruş

için çekip gittiklerinden haberim var, fakat benim açımdan, çekip gitmem için masraflarımın altında bir miktardır.

Bu meslekte çok iyi pazarlık yaptım; ancak her nasılsa, tatminkâr değildim ve en sonunda bıraktım. Gerçek şu ki, maymunsuz dezavantajlı bir işçiydim. Amerikan sokakları çok çamurluydular. Demokrat güruh, rahatsız edici ve uyarmaz küçük çocukları mahkum ediyor.

Birkaç ay işsizdim fakat en sonunda Sham – Post konumunu temin ederek başarılı oldum. Burada görevler çok basitti ve kazançsız değildi. Örneğin; sabah çok erken saatte hileli mektup çantamı hazır etmek zorundaydım. Bu mektupların içine birkaç mısra karalamak mecburiyetindeydim bana gizemli gelebilecek herhangi bir konuda. Tüm mektupları Tom Dobson ya da Bobby Thomkins ismiyle imzalıyordum. Katlayıp hepsini mühürledikten sonra, Sham post mührü ile pul yapıştırıyordum. New Orlans, Bengal, Botany Bay gibi uzak mesafelere büyük bir acelem varmış gibi yola çıkıyordum. Her zaman mektupları dağıtmak için büyük evleri tercih ediyor ve posta ücretini alıyordum. Hiç kimse mektup için ücret ödemekte tereddüt etmiyordu–özellikle de ikili mektuplar için –insanlar öyle aptallar ki ve mektubu açmadan köşeyi dönmek için yeterli vaktim oluyordu. Bu mesleğin en kötü yanı ise, çok çabuk ve çok yürümek zorunda kalmam.

Bunun yanında, ciddi tereddütlü düşüncelerim vardı. Masum insanların küfür etmesine dayanamadım. Tom Dobson ve Bobby Thomkins'in hiç de haberi olmadan bütün kasaba tarafından küfür edildiğini duymak çok sıkıcıydı. Bu meslekten de ellerimi çektim.

Sekizinci ve son spekülasyon işim kedi yetiştirmekti. Bunu en karlı ve mutlu iş olduğunu düşünüyorum. Hiçbir problem yoktu. İyi bilinen bir ülke etrafı kedilerle sarılmıştı – son zamanlarda o kadar çok fazlaydı ki, birçok kişi tarafından yazılan ve imzalanan yardım dilekçesi sayesinde konu hafızalara kazınan oturumuyla yasama kurumuna getirildi. Bu dönemde, Meclis, olağanüstü bir şekilde bilgilendirilmiş ve kanun niteliğini taşıyan yasama geçirilmişti. Bütün bunlar kedi operasyonu adı altında gerçekleşti. Orijinal formunda, bu yasa kedi başına 4 kuruş ödül koymayı önermişti fakat Senato “baş” yerine “kuyruk” kelimesini değiştirerek başarılı oldu. Bu düzenleme oldukça düzgündü ki, Beyaz Saray bunu oy birliği ile kabul etti.

Hükümet yasayı imzalar imzalamaz, Toms and Tabbies'i satın almak için bütün varımı yığumu ortaya koydum. İlk aşamada fareleri besleyebiliyordum (çünkü ucuzdular) fakat fareler kutsal kitap tarafından men edilmesine rağmen bu kadar güzel oranda oldular ki, en sonunda özgürlük için en iyi poliçem olduğunu düşündüm.

Daha sonrasında istiridye ve kaplumbağalara düşkün oldum. Kuyrukları, yasa ödülüne göre, bana iyi bir gelir sağlayacaklardı; Macassar yağı yöntemi ile bir yöntem keşfettiğim için bir yılda üç kez kırabiliyordum. Bu yöntemi bulmak beni sevindirdi de çünkü hayvanlar kuyruklarının kesilmesine alışmış oluyorlardı. Bu sebeple kendimi bir adam olarak ve Hudson'da hükümet koltuğunda oturmak için pazarlık yapan bir adam olarak düşündüm.

BİR KUDÜS ÖYKÜSÜ

Intonsos rigidam in frontem ascendere canos
Passus erat ----- LUCAN.
-----kıllı bir yük.

“Hemen surlara gidelim,” dedi Abel-Phittim, Buzi-Ben-Levi’yle Ferisi Simeon’a, Temmuz ayının onuncu gününde, dünyanın üç bin dokuz yüz kırk bir senesinde.”Hemen Benyamin kapısının yanındaki, Davud şehrindeki, sünnetsizler kampının karşısındaki surlara gidelim. Çünkü şimdi gün doğduğundan, bu dördüncü nöbetçinin son saati ve putperestler Pompey’in vaadini yerine getirmek üzere bizi kurbanlık kuzularla bekliyorlardır.”

Simeon, Abel-Phittim ve Buzi-Ben-Levi kutsal Kudüs şehrindeki, ayinler sırasında cemaatten bağış toplayan adamlar, Gizbarimlerdi.

“Evet,” diye yanıtladı Ferisi, “çabuk olalım; kâfirlerin bu cömertliği alışıldık bir şey değil ve Baal’a tapanlar hep dönecek olmuştur.”

“Dönerek ve hain oldukları Tevrat’ın ilk beş kitabı kadar doğru,” dedi Buzi-Ben-Levi, “ama yalnız Adonaililere karşı böyleler. Ammonitlerin kendi çıkarlarını gözetmediği nerede görülmüş? Bence bize Tanrı’nın sunağı için kuzu vermeleri büyük bir cömertlik değil. Ne de olsa kuzu başına otuz gümüş şekel alıyorlar!”

“Ama Ben-Levi, unutuyorsun,” diye karşılık verdi Abel-Phittim, “şimdi En Yüce’nin şehrini kâfirce kuşatmakta olan Roma Pompeyi sunak için satın aldığımız kuzuları ruhu değil bedeni beslemekte kullanmayacağımızdan emin olamaz.”

“Şimdi, sakalımın beş köşesi adına,” diye haykırdı, Vuranlar mezhebinden olan (ayaklarını kaldırıma vurmaya suretiyle yaralayarak yürümeleri daha az ateşli zahitler için bir rahatsızlık kaynağı, bir kınama nedeni -yeteneksiz yürüyücüler için tökezleten bir engel- olan küçük bir mezhep) Ferisi - “bir rahip olarak tıraş etmemin yasaklandığı sakalımın beş köşesi adına! — demek Romalı kâfir ve putperest zıppıktının birinin bizi en kutsal, adanmış şeyleri bedenine arzularına tahsis etmekle suçlayacağı günleri de görecektik! O günler”-

“O barbarın güdülerini sorgulamayalım,” diye araya girdi Abel-Phittim, “çünkü bugün onun para hırsından ya da cömertliğinden ilk kez faydalanıyoruz. En iyisi bir an önce surlara gidelim ki, ateşini cennetin yağmurlarının söndüremeyeceği ve dumandan sütunlarını hiçbir tapınağın geri çeviremeyeceği sunak adaksız kalmasın.”

Şehrin, saygıdeğer Gizbarimlerin aceleyle gittiği ve mimarı Kral Davut’un adını taşıyan kesimi, Kudüs’ün en sağlam surlarla çevrili kısmı olarak kabul ediliyordu. Dik ve yüksek Siyon tepesi üstüne inşa edilmişti. Burada, kayalardan yontulmuş geniş, derin bir hendek, iç kenarına dikilmiş son derece sağlam bir sur tarafından korunuyordu. Bu sur düzenli aralıklara yayılmış beyaz mermerden dörtgen kalelerle bezenmişti. En alçağının boyu altmış, en yükseklerinin-ki yüz yirmi kol boyuydu. Ama Benyamin kapısının etrafında sur kesinlikle hendeğin kenarından yükselmiyordu. Tam tersine, hendekle kale duvarının dibi arasında iki yüz elli kol boyunda dik bir uçurum vardı. Bu, sarp Moriah Dağı’nın bir parçasıydı. Böylece Simeon ve arkadaşları Adoni-Bezek adlı kuleye çıktıklarında -Kudüs’teki en yüksek kule ve kuşatan orduyla konuşmaların genelde yapıldığı yer- düşman kampına Cheops Piramidi’ninkinden ve Belus tapınağınıninkinden pek çok ayak daha fazla bir yükseklikten baktılar.

“Doğrusu,” diye iç geçirdi Ferisi, uçurumun ötesine başı dönerek bakarken, “sünnetsizlerin sayısı kumsaldaki kumlar kadar çok - kırlardaki çekirgeler kadar! Kral’ın vadisi Adommin’in vadisi olmuş.”

“Ama yine de,” diye ekledi Ben-Levi, “Aleften Tau’ya dek - kırdan surlara dek - bana Yod harfinden daha büyük görünen tek bir cahil - bir tane bile -gösteremezsin!”

“Gümüş şekelleri bir sepete koyup sarkıtın!” diye seslendi Romalı bir asker boğuk, sert, Pluto’nun diyarından geliyormuş gibi çıkan bir sesle. “Soylu bir Romalının çenesinin kırılmasına sebep olan o lanet olası paraların bulunduğu sepeti indirin! Sizin putperestçe ısrarlarınızı dinlemeye tenezzül eden efendimiz Pompeius’a olan minnettarlığınızı böyle mi gösteriyorsunuz? Tanrı Phoesus, ki gerçek bir tanrıdır, bir saattir arabasının üstünde - ve siz güneş doğarken surlarda olmayacak mıydınız? Aedepol! Dünya fatihi olan bizlerin her köpek kulübesinin duvarları önünde durup köpeklerle konuşmaktan başka işi yok mu sanıyorsunuz? İndirin şunu! -Yalnız değersiz paranız renkçe parlak ve ağırlıkça tam olsun!”

“El Elohim!” dedi Ferisi, Romalı yüzbaşının ahenksiz sesi uçurumun sarp kayalıklarında ankılanıp tapınak yönünde yok olurken - “El Elohim! – Tanrı Phoebus da kim? - Bu kâfir kimi

çağırıyor? Sen, Buzi-Ben-Levi! Sen Musevi olmayanların kanunlarını bilirsin ve Teraphim’le ilgilenenlerin arasında yaşadın! - Bu kafir Nergal’dan mi bahsediyor? - Yoksa Ashimah’tan mı? - Nibhaz’dan mı? - Tartak’tan mı? - Adramalech’ten mi? - Anamalech’ten mi? - Succoth-Benith’ten mi? - Dagon’dan mı? - Belial’dan mı? - Baal-Perith’dan mı? - Baal-Peor’dan mı? - Baal-Zebub’dan mı?”

“Doğrusu hiçbirinden bahsetmiyor - ama dikkat et de ip ellerinin arasından fazla hızlı kaymasın - çünkü sepet şuradaki kaya çıkıntısına takılırsa tapınağın kutsal eşyaları feci bir şekilde dökülür.”

Ağır, yüklü sepet kabaca yapılmış bir mekanizmanın yardımıyla dikkatle kalabalığın arasına indirildi. Baş döndürücü yükseklikten, Romalıların etrafına doluştuğu görülebiliyordu. Ama büyük yük yükseklikten ve havanın sisli olmasından dolayı ne yaptıkları net olarak seçilemiyordu. Yarım saat geçmişti bile.

“Geç kalacağız,” diye iç geçirdi Ferisi, bu sürenin bitiminde uçuruma bakarken -”geç kalacağız! Katholin bizi görevden alacak.”

“Artık,” diye karşılık verdi Abel-Phittim, “artık bir elimiz yağda, bir elimiz balda yaşayamayacağız - artık sakallarımız buhur kokmayacak

- belimize Tapınağın keten kumaşlarını sarmayacağız.”

“Raca!” diye küfretti Ben-Levi. “Raca! Bizi dolandırıp paramızın üstüne mi yatmak istiyorlar? Yoksa Musa adına! Şekellerini mi tartıyorlar?”

“Sonunda işaret verdiler!” diye haykırdı Ferisi. “Sonunda işaret verdiler! - Çek, Abel-Phitim! Ve sen, Buzi-Ben-Levi, çek! Çünkü ya barbarlar hâlâ sepeti tutuyor, ya da Tanrı içine semiz bir hayvan koymaları için kalplerini yumuşattı!”

Ve Gizbarimler çektiler, yükleri hâlâ koyulaşan sisin içinde sallanarak olanca ağırlığıyla yukarı çıkarken.

“Booshoh he!” -Bir saat kadar sonra, ipin ucunda bir şey belli belirsiz görününce Ben-Levi’nin dudaklarının arasından çıkan nida buydu -”Booshoh he!”

“Booshoh he! - Ne ayıp! - Engedi’nin sık çalılıklarından gelme, Jehosaphat vadisi kadar dayanıklı bir koç bu!”

“Sürünün ilk doğan hayvanı bu,” dedi Abel-Phitim, “onu melemesinden ve bacaklarını masumca kıvrımasından tanıdım. Gözleri Pectoral’ın mücevherlerinden daha güzel ve eti Hebron’un balı gibi.”

“Bashan meralarından semiz bir buzağı bu,” dedi Ferisi, “putperestler bize çok iyi davrandı! Haydi, bir mezkûr okuyalım! Teşekkürlerimizi kaval, santur ve arpla iletelim!”

Hafif bir homurtu iri bir domuzun varlığını ancak sepet Gizbarimlerin birkaç kadem kadar yakınına geldiğinde ele verdi.

“Şimdi El Emanu!” dedi üçlü yavaşça ve yukarı çevrilmiş gözlerle, ipi bırakırlarken ve domuz barbarların arasına düşerken, “El Emanu! - Tanrı bizimle olsun! - Adı ağza alınmaz et bu!”

SFENKS

Kolera salgını New York'u kasıp kavururken, bir akrabamın davetini kabul edip, kendisiyle beraber Hudson kıyısındaki küçük villasında, iki hafta kalmayı kabul etmiştim. Burada basit yaz eğlencelerinin tamamıyla meşgul olma şansımız vardı. Kalabalık şehirden her gün gelen dehşet verici haberler olmasa, ormanda yürüyüş yaparak, resim yaparak, sandalla gezerek, balık avlayarak, yüzerek, müzik dinleyerek ve kitap okuyarak güzel vakit geçirebilirdik.

Bir tanıdığımızın ölüm haberi almadan bir gün bile geçmiyordu. Ölü sayısı arttıkça, her gün bir arkadaşımızın kayıp haberini beklemeyi öğrendik. Bir zaman sonra yaklaşan haberci karşısında titrer olduk. Güneyden esen rüzgar bizimle bir ölüm havasına bürünmüştü sanki. Ruhum kararmıştı,

başka bir şeyden söz edemiyor, düşünemiyor, hayal edemiyordum. Akrabam ise benim kadar hassas değildi. Canı oldukça sıkındı fakat beni yine de neşelendirmeye çalışıyordu. Oldukça kültürlü bir filozoftu ve hayallere kapılmazdı. Somut dehşetlere karşı yeterince duyarlıydı lakin gölgelerden korkmazdı.

Ama beni her ne kadar da olsa beni bulduğum bu kasvetli havadan kurtarmaya çalışsa da, kütüphanesinde bulduğum bazı kitaplar bunu engelliyordu. Bu kitaplar içimde yatan batıl inanç tohumlarını filizlenmeye yönelten tarzdaydı. Benim böyle şeylere inanmamın saçma olduğunu söylüyor, ben ise ani –beklenmedik- alametlerin kesinlikle doğru bilgiler taşıdığını ve bunlara saygı duyulması gerektiğini savunuyordum.

Aslında onun küçük kır evine gittikten kısa süre sonra başıma öyle garip ve açıklanması güç bir olay gelmişti ki, bunu bir gelecek alameti olarak görmekte kesinlikle haklıydım. Beni tamamen hayrete düşürmüştü, bu sebeple arkadaşşıma olanları ancak günler sonra anlatabildim.

Çok sıcak bir öğleden sonrasında, elimde bir kitapla açık bir pencerenin yanında oturuyordum. Pencereden dışarı bakınca uçsuz bucaksız bir manzara görüyordum. Nehir kıyıları ve uzaktaki tepe. Tepenin bana en yakın olan yamacı bir heyelan sonunda ağaçsız kalmıştı. Düşüncelerim

uzun zaman okuduğum kitaptan komşu şehri kapsıp kavuran salgına yönelmişti. Gözlerimi kitaptan kaldırıncı, tepenin ağaçsız yamacındaki bir şey dikkatimi çekti –korkunç bir canavar zirveden hızla aşağıya iniyordu. Kısa sürede tepenin eteklerine ulaşp, sık ormanda gözden kayboldu. Bu canavarı ilk gördüğümde, kendi akıl sağlığımdan -en azından gözlerimden- kuşkulandım. Kendimi deli olmadığımı veya kör olmadığımı ikna etmem dakikalarca sürdü. Fakat korkarım canavarı tarif ettiğimde(onu açık seçik görmüş ve aşağı inene kadar incelemiştim) okuyucularıımı ikna etmem kendimi ikna etmemden daha zor olacak.

Canavarın boyutlarını yakından geçtiği ağaçların boyutlarıyla karşılaştırarak tahmin edebilmiştim. Birkaç koca ağaç o heyelandan kurtulmuştu. Canavarın boyunun en büyük savaş gemilerimizden bile daha büyük olduğu sonucuna vardım. Savaş gemisi diyorum, çünkü canavar gemiye benziyordu –özellikle de bizim yetmiş dörtlüklerden birine. Hayvanın ağzı on beş yirmi metrelik bir hortumun ucundaydı. Bu hortum bir fil gövdesi kadar kalındı. Hortumun dibinin yakınında sık siyah kıllar başlıyordu –bunlar bir düzine bufalonun postunu kaplayacak kadar çoktu.

Bunların arasından fırlayan yabandomuzuna benzer fakat onlardan çok daha büyük iki parlak

diş aşağı doğru eğik olarak uzanıyordu. Hortumun iki yanında da ona paralel olarak yaklaşık birer metrelik iki çubuk uzanmaktaydı. Prizma şeklindeki bu çubuklar saf kristalden yapılmıştı sanki batmakta olan güneşin ışınlarını muhteşem bir şekilde yansıtıyorlardı. İki çift kanat –kanatların her biri yaklaşık yüz metre uzunluğundaydı çıkan gövdesi ters duran bir takoz şeklindeydi. Kanatlar üst üste duruyor ve üzeri metal pullarla kaplıydı. Her pulun çapı üç dört metre kadar vardı. Üst ve alt kanatların birbirine zincirle bağlı olduğunu gördüm. Fakat bu korkunç yaratığın en garip yanı ise göğsünün tamamını kaplayan parlak beyaz bir kurukafa resmiydi. Sanki kara gövdenin üstüne bir ressam tarafından çizilmişçesine kusursuzdu. Korkunç hayvana özellikle de göğsündeki resme şaşkınlıkla bakakaldım. Aklımla bastıramadığım bir telaşla bakarken, hortumun ucundaki ağzın birden açıldığını gördüm. Ağzından o kadar yüksek ve kederli bir ses çıktı ki, sanki bir matem çanı çalıyordu. Yaratık tepenin dibinde gözden kaybolurken yere yığılıverdim.

Ayılınca önce gördüklerimi arkadaşşıma anlatmak istedim. Fakat içimde garip bir tiksinti vardı ve bunu açıklamam çok zor – bunu yapamadım.

Olaydan üç dört gün sonra bir akşam, arkadaşşımla canavarı gördüğüm odada oturuyorduk. Ben yine aynı pencere kenarında aynı koltukta,

arkadaşım ise yakındaki bir kanepede oturuyordu. Aynı yerde bulunmamım etkisiyle ona gördüklerimden bahsettim. Beni sonuna kadar dinledi. Önce kahkaha attı fakat sonra ciddileşti. Sanki artık delirdiğimden hiç şüphesi kalmamış gibiydi. O anda canavarı tekrar gördüm. Korkuyla çığlık atarak arkadaşıma gösterdim. Merakla baktı – fakat hiçbir şey görmediğini söyledi. Ben ise yaratığın tepenin çıplak yamacından indiğini net olarak görüyordum.

Paniğe kapıldım. Artık hayal gördüğümünden ve bunun ya deliliğe ya da öleceğime alamet olduğundan emindim. Koltuğa çökerek ellerimle yüzümü kapattım ve dakikalarca hüngür hüngür ağladım. Gözlerimi tekrar açtığımda canavar ortadan kaybolmuştu.

Lakin arkadaşım sakinliğinden ödün vermemişti ve bana gördüğüm canavarın ayrıntılarıyla anlatmamı istedi. Sözümü bitirince dayanılmaz bir yükten kurtulmuşçasına derin derin iç çekti. Sonra zalimce bulduğum bir soğukkanlılıkla konuşmaya başladı. Onunla sık sık tartıştığımız kuramsal felsefenin çeşitli yönlerinden bahsetti. Özellikle bir konu üzerinde ısrarla durduğunu anımsıyorum: insanların yaptıkları incelemelerde yanılmalarının en büyük nedenin bir nesnenin değerini, yakınlığını yanlış hesaplamaktan dolayı küçümsemeleri ya da abartmaları olduğu söyledi. “Mesela”

dedi, “demokrasinin tüm dünyaya yayıldığına nasıl bir etki göstereceğini doğru olarak tahmin etmek istiyorsak, bu yayılmanın ne zaman gerçekleşebileceğini dikkate almamız gerekiyor. Fakat bana bu noktayı irdelemeyi değer bulmuş tek bir yazar söyleyebilir misin?”

Bir an susup bir kitap dolabına gitti ve Doğal Tarih’in basit özetlerinden birini aldı. Sonra kendisi ile yer değiştirmemi istedi –kitabın küçük yazılarını rahatça okuyabilmek için. Pencerenin yanındaki koltuğa oturup kitabı açtıktan sonra konuşmasını kaldığı yerden sürdürdü.

“Canavarı ayrıntılı anlatmasan, ne olduğunu asla anlayamazdım. Sana bir öğrenci çocuğun İnsecta (böcek) sınıfından, Lepidoptera takımından, Crepuscularia familyasından sfenks cinsini nasıl tarif ettiğini okuyayım. İşte aynen şöyle yazıyor:

‘dört zarlı kanadı küçük, rengarenk metalik pullarla kaplıdır. Ağzı hortum şeklindedir, çünkü çenesi uzundur. Ağzının iki tarafında dokunmaya ve tat almaya yarayan kısa kıvrık çıkıntılar bulunur. Alt kanatlar üst kanatlara birer sert kılla bağlıdır. Antenleri prizma şeklindedir ve uzun birer çubuğa benzer. Karnı sivridir. Batıl inançlı halk kurukafa Sfenksi’den zaman zaman attığı çığlıklar ve göğsündeki kuru kafa resmi yüzünden korkarlar.’”

Kitabı kapadı ve koltukta öne doğru eğildi. Şimdi tam “canavarı” gördüğüm sırada benim durduğum konumdaydı.

“Ah, işte gördüm!” diye haykırdı. “Tepenin yamacına yeniden tırmanıyor. Gerçekten çok ilginç bir yaratık, fakat düşündüğün kadar koca ve uzaklarda değil. Aslında uzunluğu bir milim ve gözümden bir buçuk milim uzakta duruyor. Pencere kanadından sarkan bir örümcek ağı ipliğine tutunmuş, titreye titreye yukarı çıkıyor.”

KÜÇÜK FRANŞIZ ADAMIN SOLKOLU NİÇİN AŞKIDA

Herhangi bir centilmen, -parlak pembe kâğıttan olan- kartvizitimin üzerine henüz yazılmış olan ilginç sözleri okumak isteyecektir. “Sir Pathrick O’Grandison, Baron, 39 Southampton Cad. Russell Meydanı, Bloomsbury kilisesi.”

Londra şehrinin en kibar ve en sert mizaç liderinin kim olduğunu keşfetmek istemez miydin? İşte bu benim ve bu hiç de şaşırtıcı olmayan bir sonuç. (Lütfen burun kıvırmayı bırak) Yaşıadığım her an, ben bir centilmendim ve Baronluk hak ettiğimden bu yana bir İrlandalı gibi davranmayı bıraktım. Kutsal bir imparator gibi yaşıayan eğitimli ve deneyimli Patrick’tim. Ah! Hyde Park’ta yürüyüş için havada, ya da bir miktar Brisky göndermek için hazır olduğunda, Sir Pathrick O’Grandison, Baron üzerine eğer yalnızca gözlerinizi

dikerseniz, hiç de kutsal bir şey olmaz. Fakat bunun sebebi büyük bir zarafete sahip olmamdı ve bu yüzden bütün kadınlara bana âşık olurdu. Bunda tatlı ve temiz olmam değil de, iki metre-den yedi sekiz cm daha az ya da daha uzun olmam etkiliydi.

Her şeye mükemmel bir şekilde uyum sağlamam sizce de hoş değil mi? Her şeyi kırmakta hiç zorluk çekmeyen, sokağın hemen karşı ucunda oturan ve tüm gün elma ile oynayan(yazık ona!) yaşlı, ufak, yabancı, Fransız adam gerçek olmaz? Kapı komşum, arkadaşlarımla arasında bilinen dul Misthress Tracle'e (Tanrı onu korusun!) bakış fırlattı. Sol eli askıda olan bu alçak hamamböceğini birazdan göreceksiniz ve aynı sebepten dolayı size tam olarak niçin sol elinin askıda olduğunu açıklayacağım.

Bu olayın nedeni çok basit bir şekilde, yeterince ortadadır; zira Connaught'tan geldiğim ilk günden bu yana ve pencereden bana bakmakta olan benim tatlı dul kadının sokağında gezindiğimden bu yana, çok öncesine dayanan güzel Bayan Tracle ile bir aşk meselesi oldu bu. Görüyorsunuz ya hiç şüphesiz açıkça anlatıyorum; yalan yok, bu Tanrı'nın gerçeği. İlk önce, en az iki pencere camını araladı ve sonra Bayan Tracle gözlelerini kocaman açtı ve sonrasında birbirinden sıkı iki cam dürbün gözlüğünü aldı. "Eğer beni ilk gördüğünde benimle konuşmazsa, şeytan beni yakar," dedim kendime, o dürbünden dışarı bakarken.

“Ah! Sir Pathrick O’Grandison, Baron, tatlı küçüğüm Günaydın! Ne kadar da centilmen birisiniz öyle! Gerçekten ve benim gibi biri sizin hizmetinizdedir, sevgilim, gün içinde her hangi bir zamanda en basit bir şey için bile benden yardım isteyebilirsiniz.” Sizi şaşırtan ben değilim, nezaketiniz. Kalbini hızla attıracak bir göz kırpım. Sonrasında, şapkamı nezaketle çıkarıp eğildim ve daha sonra gözlerimi ona dikerek ona; “Gerçekten çok tatlı küçük bir yaratıksınız Bayan Tracle, sevgilim, sizi sevgi selinde boğacağım, bir Püritan Londralı gibi sizi en zor zamanlarda bile terk edecek biri değilim,” dedim.

Bayan Tracle ile konuştuktan sonraki sabah, ben en kibar şeyin dul bir kadına birkaç satır yazılmış aşk mektubu göndermek olup olmayacağını düşünürken, bana bir hizmetçi ile muhteşem bir kartvizit gönderildi.

Hizmetçi bana bu kartın üzerinde (ben üstündeki yazıyı asla okuyamazdım) Mösyö, kont, L’Oie, L’Air-aisé, Maiter-di-dauns isminin yazdığını söyledi. Sokağın karşı köşesinde oturan küçük, yaşlı, yabancı, Fransız adamın bu kadar uzun bir ismi olamayacağını söylüyordu şeytan bana.

Küçük kerata sadece kendisi gelmekle kalmamış, sonrasında bana büyük bir koz verdi ve daha sonrasında bana, beni ziyaret etmekten onur duyacağını söyledi. Ve sonrasında büyük bir palavra başlattı ve ben onun ne anlattığını hiç anlamadım.

Bir şey hariç, bana, “Benimle konuşmak ister misin,” dedi. Yalan dolanları arasında, yazık ona, dul Maîtresse Tracle için deli divane olduğunu ve benim sevgili dul Maîtresse Tracle’ın da ona karşı arzu dolu olduğunu söyledi.

Bunu duyduktan sonra, ant içerim ki, kesinlikle, ben düzenli esrar -otu- çekenler gibi çok delirdim. Fakat Sir Patrick O’Grandison, Baron olduğumu hatırladım ve bu nezaketliliğim karşılığında birden öfkelenmek doğru değildi. Böylece konuyu gizli ve önemsiz olarak rafa kaldırdım, küçük adamla çok samimi oldum. Bir süre sonra, benim iznimi almadan, Bayan Tracle’ı uygun bir şekilde tanışmak için ona eşlik etmemi istedi.

“Bunu mu istiyorsun?” dedim, kendi kendime. “Bu doğru Patrick, sen dünyanın en zengin ahlak sahibi insanısın. Maîtresse Tracle’ın baştan aşağı âşık olacağı adam küçük Mösyö Maiter di –dauns mu yoksa senin tatlılığın mı olacak, bunu daha sonra göreceğiz.”

Bunun üzerine kapı komşum dul kadına gittik. Evinin güzel olduğunu söyleyebiliriz ve öyleydi de. Yeri tamamen kaplayan halı, bir köşede Yahudi arpa, aman Allah’ım bir başka köşede dünyanın en yumuşak en güzel koltuğu vardı ve bu güzel koltuğun üzerinde küçük bir melek, Maîtresse Tracle oturuyordu.

“İyi günler Hanımefendicim,” dedim. “Bayan Tracle.” Ve sonrasında onları baştan aşağı şaşırtan muhteşem bir selam verme eğilimi sergiledim.

“Wolly wou, parley wou, plonger dans la boue,”(Konuşmak ister misin, lafa birden girdim) dedi yabancı, küçük Fransız. “Hiç kuşkusuz, Bayan Tracle,” dedi, istediği şekilde. “Bu beyefendi, Sir Patrick Baron referansı ile burada bulunmaktadır değil mi? Dünyada tanıdığım en özel ve tek arkadaşım bu beyefendi değil mi?”

Bunun üzerine dul kadın, koltuktan kalktı, o ana kadar gördüğüm en tatlı, en sevimli, selamlaymaydı ve sonrasında bir melek gibi yerine oturdu; sonrasında, o adi alçak Mösyö Maiter di- dauns, hemen onun sağ tarafına gömüldü. Oh! Gözlerimi yuvalarından çıkmış gibi hissettim ve delirmek üzereydim! Yine de bir süre sonra, “Şaka mı yapıyorsun?” dedim. “Sen orada mıydın, Mösyö Maiter di- dauns?” dedim ve meydana bu hergeleye bırakmamak için Bayan Tracle’ın sol tarafına oturdum. Ne acı! Ona daha biraz önce fırlattığım bakışlarımı, zarif bir çift bakışıyla kabul ettiği için kalbim rahatladı.

Fakat küçük Fransız adam benden hiç mi hiç şüphelenmedi. Bayan Tracle’ı kendine âşık etmenin zorlukları ile umutsuzluğa kapıldı. “Wolly wou,” dedi. (ister misiniz) “Parley wou,” dedi. (konuşur musunuz) “lafa birden daldım” dedi.

“Bu hiçbir işe yaramaz, sevgili, Bay kurbağa,” diye düşündüm içimden. Bu arada olabildiğimce hızlı ve sert bir tavırla konuştum ve gerçek şu ki, yalnızca ben bu eşsiz Bayanı seviyordum ve

bu nedenle Connaught'un bataklıkları hakkında konuşmaya onunla devam ettim. Zaman zaman, bir gamzesinden diğerine uzanan bir gülümseme ile bana tatlı tatlı gülümsedi ki bu da beni bir domuz kadar cesur kıldı ve gözlerinin akını izlerken, dünyanın en güzel mutluluğu olan küçük nazik parmağını tuttum.

Ancak o zaman onun melek huylu olduğunu fark ettim, zira ona bakarken elini sıktığımı anladı. Ayağa kalktı ve ellerini arkaya koyarak tam olarak şunu dedi: "Sir Patrick Baron, işte sana daha iyi bir şans veriyorum, benim küçük tatlım. Çünkü Mounsire Maiter-di-dauns'un gözleri önünde elimi sıkma doğru olmayacaktır."

Bunun üzerine ona şu anlamda bir göz kırptım; "Sir Patrick bu tür oyunlar içindir," dedim. Sonrasında onları bıraktım ve işime döndüm. Sağ kolumu zeki bir şekilde, Bayan Tracle'ın arkasında dosya ile sofa arasında bıraktığımı görseniz gülmekten ölürsünüz. Orada aslında küçük tatlı bir bakış bana şunu demek için hazırды; "İyi günler, Sir Patrick O'Grandison, Baron." Eminim ki, gerçekten de, dünyada bir bayana acı vermek için değil de onunla bir başlangıç yapabilmek için elini sıkma ben değil miyim? Oh! Ne yazık ki, bunun karşılığında mutlu ve en iyi ses tonunu duymamış değil miyim? "Sansasyonel, Sir Patrick, benim küçük sevgilim," diye düşündüm kendi kendime. "Sen bir annenin oğlusun başka hiç hem de hiç

kimse olamaz. Connaught'dan gelen en yakışıklı ve en zengin genç delikanlı sensin başkası değil.”

Bunun üzerine, Bayan Tracle bana döndü ve sıkı sıkıya, elimi sıktı. Fakat oraya, Mösyö Maiter di dauns adına onun davranışının sebebi ile gülen bir gut resmi yaptırılabilirdi. Nasıl böyle konuşkan, Bayan Tracle ile konuşmak onun en zayıf noktasıydı, o zamana kadar onu yeryüzünde görülmemiş bir şekilde seviyordum; bir göz kırpması ile onu şaşırtmak benim alışkanlıklarımdan biri olmasaydı, şeytan beni öyle bir yakardı ki. Oh! Hayır! Sadece şunu söylemek isterim ki, Eğer ben, ben olmasaydım, kuduz bir kedi misali delirirdim.

“Mösyö Maiter di –dauns, sizi aydınlatayım,” dedim, kibar bir şekilde, “bu hiç de hoş ama hiç de hoş olmayan bir kibarlık bu. Elma ile oynamak ve Bayana bir bakış atmak çabası içinde olmanız.” Hemen arkasından Bayan Tracle, tarafından bir kez daha elimi sıktı ve “ Bu doğru olamaz, değerli, Sir Patrick, sizi koruyacak olan Sir Patrick'tir, sevglim,” der gibiydi. Cevabıyla beraber bir el sıkması da geldi. “ Siz haklısınız, sevgili Patrick ve çok şık bir kişiliğiniz –Tanrı adına bu gerçektir.” Kesinlikle sakladığı yerlerden çıkardığına inandığım, iki güzel gözlerini açtı. Önce delirmiş bir kedi gibi Baya kurbağaya baktı ve sonra bana ben dışarıdayken gülümsediği gibi gülümsedi.

“O halde!” dedi hergele. “Ah! Sevgilim, benimle konuşmak ister misin?” Daha sonrasında, şeytan onun kafasını keşfedene kadar omuzlarından onu silkeledi ve keratayı kenara çekecek kadar tatmin olmamıştım.

Bana inanın, değerlim, Fransız Bayan dula bakış attıkça anlamsız bir şekilde deli olan Sir Patrick’ti. Dul da benim elimi sıkmaya şunları dercesine devam etti: “Sir Patrick O’Grandison, sevgilim, senin sıran” işte o an kendimi büyük bir yemin etmek için parçaladım ve dedim ki;

“Seni kanı bozuk İrlandalı oğlu, küçük bataklık kurbağası!” İşte sadece o anda Bayanın ne yaptığı-
ğını düşünmüyor musun? Doğru, kadın koltuktan kuduz gibi kalktı ve kafamı çevirdiğimde kapıya yöneldi. Şaşkınlık içinde bana baktı ve tamamıyla bir acı içindeydi. Bilirsiniz, onun bir anda merdivenlerden inmesine izin vermeyecek kadar kişisel bir sebebim vardı. Zira onun elini tuttuğumu gayet iyi biliyordu ve cehenneme bile gitmesine izin vermezdim. Şöyle dedim:

“Bir bayan olarak kaçmak istemeniz sizce de dünyada en son yapılacak bir hata değil midir? Şimdi geri gel, sevgilim! Kelepçeni geri vereceğim.” Fakat bir yıldırım gibi merdivenlerden indi. Sonra küçük Fransız’ın yanına döndüm. Oh! Hayır! Elimdeki kadının ince zarif eli değildi, o zaman hiç olmadı da –hepsi bu.

Bunca zaman dul bir kadını kendime bağıdığımı düşünerek geçirdiğim zamanda bu küçük adamın olduğunu görünce, bu konuda gülmekten ölmeyecek olan tek benimdir herhalde. Şeytanlık yaptığım sürece burnumun ucunu bile görmedim! Sir Patrick O'Grandison, Baron olarak onun bu hatasını önemsemeye değmezdi. Önce adamı (Her ikimize de tekme atan kadının artık sevgilisi olmayan adam) bırakmamı söyleyebilirsiniz. (Bu Tanrı'nın gerçeğidir) Onu ahududu komposuna dönüşecek kadar öyle bir sıktım ki.

“Wouilly-wou,” dedi. (ister misin) “parley-wou,” dedi. (konuşmak) — “Lanet olasıca !”

Ve işte küçük Fransız adamın niçin sol kolu askıda, nedenini tam olarak şimdi biliyorsunuz.

BON BON

Mideme iyi bir şarap indiğinde
Balzac'tan daha kültürlü,
Pibrac'tan daha bilge olurum.
Tek elle bütün Kazaklara saldırabilirim
Ve ülkelerini yağmalayabilirim.
Gururlu Eac'ın yanına
Hiç heyecanlanmadan gidip
Ona tütün ikram edebilirim.
Fransız Vodvili

Pierre Bon-Bon'un sıra dışı niteliklere sahip bir *restoratör* olduğuna (—)'nin saltanatı sırasında, Rouen'deki Le Febvre çıkmaz sokağında bulunan küçük kahveye sık sık giden -hiç- kimsenin itiraz edeceğini sanmıyorum. Pierre Bon-Bon'un dönemin felsefesinde aynı derecede kabiliyetli olduğu ise –bence- daha da tartışılmaz bir meseledir. *Ciğer ezmesi* kuşkusuz mükemmeldi: Ama hangi kalem *doğa konulu* makalelerinin, - ruh konulu düşüncelerinin, - can konulu gözlemlerinin hakkını verebilir ki? *Omletleri – soslu yahnileri* paha biçilmez iseler, zamanının hangi *edebiyatı* geri kalan bütün bilgelerin saçma

sapan “idealarına” karşı bir “idea” *de Bon-Bon’a* iki mislini vermezdi? Bon-Bon başka kimsenin altını üstüne getirmediği kütüphanelerin altını üstüne getirmişti -kimsenin hayal bile edemeyeceği kadar çok kitap okumuştı - başka kimsenin anlamamanın mümkün olabileceğini bile kavrayamayacağı kadar çok şeyi anlamıştı.

Ünü yayılmasına rağmen Rouen’de “vecizelerinin ne Akademi’nin saflığı ne de Edebiyat Derneği’nin derinliğini taşıdığını” söyleyen yazarlar yok değildi; fakat bence doktrinleri kesinlikle yaygın bir şekilde anlaşılmış değildi, ancak bu anlaşılmalarının güç olması anlamına da gelmiyordu. Bence pek çok insanın onları anlaşılması güç bulmasının sebebi kendi kendilerini kanıtlarcasına açık olmalarıydı. Kant temelde metafiziğini -fakat bu işi daha ileriye götürmeyelim- Bon-Bon’a borçludur. Bon-Bon Plâtoncu değildi, Aristocu da sayılmazdı - ne de çağdaş Leibnitz gibi, kolay bir şekilde icadına, bir duyum analizine ayırabilecek o değerli saatleri, etik tartışmanın inatçı yağlarıyla sularını uzlaştırmaya yönelik boş çabalarla harcamıştır.

Bon-Bon İyonik’ti - Bon-Bon aynı ölçüde italik’ti de. Temelde *akıl* yürütürdü. -*Aposteriori* de akıl yürütürdü. Fikirleri doğuştandı -veya tam tersi. Trabzonlu George’a inanıyordu - Bosarion’a inanıyordu. Bon-Bon aynı zamanda kesin olarak bir - Bon-Boncuydu.

Filozofun bir *restaratör* olarak kapasitesinden bahsettim. Ancak hiçbir dostumun, kahramanımızın bu ailevi görevini yerine getirirken onların saygınlığından ya da öneminden habersiz olduğunu düşünmesini istemem. Aksine. Mesleğinin hangi dalından daha fazla gurur duyduğunu anlamak olanaksızdı. Zihin güçlerinin midenin yapabildikleriyle yakından ilişkisi olduğuna inanıyordu. Ruhun karında bulunduğuna inanan Çinlilere bu konuda fazla karşı çıktığını sanmıyorum. Her halükarda zihin ve diyafram için aynı sözcüğü kullanan Yunanlıların haklı olduğunu düşünüyordu. Bununla metafizikçi-ye bir oburluk suçlaması ya da daha ciddi bir başka suçlama atfetmek istemem.

Pierre Bon-Bon'un kusurları vardıysa - hangi büyük adamın bin kusuru yoktur ki?- diyorum ki Pierre Bon-Bon'un kusurları vardıysa bile, bunlar çok önemsiz kusurlardı. Hatta başka mizaçlarda çoğunlukla erdem olarak görülen hatalardı. Bu zaaflardan birinden, yalnızca genel karakterinde ön plana çıkan – büyük rahatlama - kayda değer dikkat çekiciliği yüzünden bahsetmek isterim.- Pazarlık yapma fırsatını asla kaçırmazdı.

Para canlısı olduğundan değil - hayır. Pazarlığın kendi lehine sonuçlanması, filozofun memnun olması için kesinlikle şart değildi. Bir ticaret yapılabilmişse - herhangi bir türden, herhangi koşullarda ve herhangi bir durumda- yüzünün daha sonra günlerce zafer dolu bir gülümsemeyle ışı

ışıl aydınlandığı ve zekâsının kanıtı olarak bilgiççe göz kırptığı görülürdü.

Bahsettiğim türden bir mizaç hangi çağda dikkat çekse ve yorumlara yol açsa, şaşırtıcı olmazdı. Anlatımızın çağında ise bu özelliği dikkat çekmese, asıl buna şaşmak gerekirdi. Kısa sürede bu türden tüm olaylarda Bon-Bon'un gülümsemesinin kendi şakalarına gülerken ya da bir arkadaşını selamlarken, sırtışından çok daha farklı olduğu duyumu yayıldı. Heyecan verici bir kişiliğin ipuçları bırakılmıştı; aceleyle yapılan ve sonra uzun uzun pişmanlığı hissedilen çok tehlikeli pazarlıkların öyküleri anlatıldı. Şeytanın, o her kötülüğün yazarının kendi akıllıca amaçları için açıklanamaz yetenekler, belirsiz özlemler ve doğal olmayan eğilimler aşıladığına dair örnekler verildi.

Filozofun başka zayıflıkları da vardı; ama bunlar ciddi bir şekilde incelenmeye değmez. Misal; içkiye eğilim göstermeyen derin insanların sayısı oldukça azdır. Bu eğilimin böyle bir derinliğin heyecan verici nedeni mi, yoksa açık delili mi olduğu tartışma konusudur. Bon-Bon, öğrenebildiğim kadarıyla, bu konuyu hassas bir incelemeye uygun görmemişti; - ben de görmüyorum. Fakat böylesine gerçekten klasik bir eğilime zaafı olan *restoratörün* hem *makalelerini*, hem de *omletlerini* aynı anda karakterize etmiş olan o sezgisel ayırt etme yetisini yitirdiği düşünülmesin.

İnzivalarında Vin de Bourgogne'nin ayrı bir zamanı, Cotes du Rhone'un ayrı uygun anları vardı. Ona göre Catullus Homer için neyse Sauterne de Medoc için oydu. St. Peray yudumlarken bir tasımla eğlenir, ama Clos de Vougeot içerken tartışma çıkarır ve Chambertin'i fazla kaçırınca bir teoriyi çürütürdü. Bu çabuk uygunluk anlayışı kendisine daha önce bahsettiğim ticaret eğiliminde de eşlik etse çok iyi olacaktı - ama durum kesinlikle böyle değildi. Aslında, gerçeği söylemek gerekirse, felsefeci Bon- Bon'un aklından bu özelliği sonunda tuhaf bir yoğunluk ve mistisizm kişiliği kazandı ve kendisinin en gözde Alman incelemelerinin *şeytanı* ona derinden işlemiş göründü.

Öykümüzün geçtiği çağda, Le Febvre çıkmazındaki küçük kahveye girmek; bir dâhinin özel odasına girmek demektir. Bon-Bon bir dahiydi. Rouen'de Bon-Bon'un bir dahi olmadığını söyleyecek tek bir *aşçı yardımcısı* bile bulamazdınız. Bunu kedisi bile biliyor ve dahinin huzurunda kuyruğunu sallamaktan kendisini alıkoyuyordu. İri köpeği bu gerçeği biliyor ve sahibine yaklaşırken duyduğu aşağılık duygusunu saygılı tavırlar sergileyerek, kulaklarını indirerek ve bir köpek için uygunsuz denemeyecek bir şekilde alt çenesini sarkıtarak ele veriyordu.

Fakat şu da bir gerçek ki, bu mutad saygının çoğu metafizikçinin fiziksel görünüşüne

yorulabilirdi. Şunu söylemeliyim ki, belirgin bir dışsal irade, bir hayvan üstünde bile etkisini gösterir ve *restopratorün* dış görünüşündeki çok şeyin dörtayaklıların imgelemine etkileyecek şekilde hesaplanmış olduğunu kabul etmeye hazırım. Ufak tefek olan büyük adamların - böyle iki anlamlı bir ifade kullanmama izin verilirse - tuhaf, görkemli bir havası vardır ki bunu salt cüsse tek başına kesinlikle başaramaz. Ancak Bon-Bon yalnızca bir metre boyunda ve minicik bir başa sahip idiyse de, göbeğinin şişkinliği neredeyse yüceliğe yaklaşan bir ihtişam duygusuyla izlememek olanaksızdı. Boyutlarından hem insanlar, hem de köpekler kazanımlarının bir örneğini görüyor olmalıydı - göbeği büyüklüğüyle ölümsüz ruhu için uygun bir yuvaydı.

Burada -istesem- metafizikçinin giysileri ve dış görünüşüne ilişkin diğer önemsiz ayrıntılar üzerinde durabilirdim. Kahramanımızın saçının kısa olduğuna, taranıp alnının üstüne yapıştırıldığına ve üstünde koni şeklindeki beyaz, püsküllü bir kepin bulunduğundan söz edebilirim. Dar ve kısa, bezelye yeşili ceketinin o zamanki sıradan *restoratorler* arasında moda olmadığını – yenilerin zamanın modasına göre fazla büyük olduğunu - kıvırdığı manşetlerinin o barbar çağda alışıldığı gibi giysiyle aynı kalite ve renkteki kumaştan değil, daha süslü bir şekilde Cenova'nın alaca kadesinden yapıldığını söyleyebilirim.

Terliklerinin parlak mor renkte ve tuhaf biçimde olduğunu ve zarif uçları ve kenarlarıyla nakışlarının açık parlak renkleri olmasa Japon yapımı sanılabileceğini söyleyebilirim. Pantolonunun *aimable* adı verilen, satene benzeyen saf bir kumaştan yapıldığını – bir sabahlığı andıran ve kızıl armalarla bezeli gök mavisi pelerinin omuzlarının üstünde sabah sisi gibi kibirle dalgalandığını söyleyebilirim.

Genel görünüşünün Benevenutoy’ı, Floransalı kadın doğaçlamacıyı, “Pierre Bon-Bon’un bir cennet kuşu mu, yoksa kusursuz bir cennet mi olduğunu anlamanın zor olduğu” nu söylemeye ittiğini - dediğim gibi, istesem bütün bu noktaları uzun uzadıya açabilirdim. Fakat bunu yapmayacağım: - Salt kişisel ayrıntılar tarihsel romancılara bırakılabilir; - onlar gerçeğin ahlaki boyutunun altındalar.

“Le Febvre sokağındaki Café’ye girmek bir dâhinin özel odasına girmek demektir,” demiştim - ama o sıralar bir özel odanın değerini ancak bir dahi bilebilirdi. Girişe levha niyetine büyük bir kitap asılmıştı ve sallanmaktaydı. Cildin bir yüzüne bir şişe resmi çizilmişti; diğerinde bir pasta vardı. Sırtında seçilebilir iri harflerle *Bon Bon’un eserleri* yazılıydı. Böylece dükkân sahibinin iki uğraşı zarifçe sergilenmiş oluyordu.

Eşikten geçince binanın içi tamamen gözler önüne seriliyordu. Aslında kahvenin sunabildiği

tüm mekan uzun, basık tavanlı, antika tarzda döşenmiş bir odadan ibaretti. Odanın bir köşesinde metafizikçinin yatağı durmaktaydı. Perdeler ve bir Yunan sayvanı ona hem klasik hem de rahat bir hava veriyordu. Karşı köşede mutfak gereçleri ve *kütüphane* durmaktaydı. Rafta bir tabak mantar sakince duruyordu. Son etiklerle dolu bir fırın - on iki yaprak formalı soslu mantar dolu bir tencere vardı. Izgara, üstündeki Alman etiğine dair kitaplarla içli dışlıydı - Eusebius'un yanında bir çatal görülebilirdi - Platon rahatça tavanın içine kurulmuştu - ve şişlere çağdaş elyazmaları geçirilmişti.

Cafe de Bon-Bon'un diğer açılardan çağın sıradan *restoranlarından* pek farklı olmadığı söylenebilir. Kapının karşısında büyük bir ocak vardı. Ocağın sağındaki açık bir dolap sıra sıra dizilmiş çok sayıda etiketli şişeyi sergilemekteydi. Pierre Bon-Bon işte burada,-----'in sert kışında, bir gece yaklaşık on iki civarında, komşularının kendisinin tuhaf eğilimleri üstüne söylediklerini bir süre dinlemiş. Onları kapı dışarı ettikten, küfrederek kapıyı üzerlerine kilitledikten sonra, sakinlikten uzak bir ruh haliyle deri kaplı bir koltuğa, harıl harıl yanan bir çalı çırpı ateşinin karşısına oturmuştu.

Yüzyılda bir ya da iki kez yaşanan o korkunç gecelerden biriydi. Yoğun bir kar yağışı vardı ve ev, duvarlardaki yarıklardan ve bacadan hızla

girip filozofun yatağının perdelerini berbat bir şekilde sallayan ve *pasta* tencereleriyle kâğıtların düzenini bozan şiddetli rüzgar akınlarıyla temellerinden sarsılmaktaydı. Dışarıda asılı duran büyük kitap tabelası fırtınanın şiddetine maruz kaldığından korkunç bir şekilde gıcırıyor, ağır meşe payandaları iniliyordu.

Dediğim gibi, metafizikçi koltuğunu ocağın yanındaki alışılmış yerine çekerken sakın değildi. Gün boyunca meydana gelmiş pek çok kafa karıştırıcı olay düşüncelerinin dinginliğini bozmuştu. Mantarlı yumurta yapmaya çalışırken ne yazık ki bir *pürelî yumurta* yapmıştı; bir etik ilkesinin keşfi bir yahni tenceresinin devrilmesiyle engellenmişti ve son olarak, başarıyla sonuçlandırmaktan öylesine zevk aldığı takdir edilesi pazarlıklardan birinde kazıklanmıştı. Ama zihni bu açıklamasız, beklenmedik olaylar karşısında sinirlenirken, fırtınalı bir gecenin yol açacağı sinirli kaygı da işin içine girmese olmazdı.

Islık çalarak önceden bahsettiğimiz en yakını olan iri siyah köpeği çağırırken ve huzursuzluk içinde koltuğuna otururken elinde olmadan odanın, amansız gölgelerini kızıl ocak ışığının bile ancak kısmen yenebildiği uzak kısımlarına bezgin ve rahatsız gözlerle baktı. Amacını herhalde kendisinin de bilmediği bir incelemeyi tamamladıktan sonra, koltuğunun yanına kitaplar ve kâğıtlarla dolu bir sehpayı çekti ve kısa süre sonra

ertesesi gün basılacak olan kalın bir elyazması taslağın son okumasını yapmaya koyuldu. Birkaç dakika böyle uğraşırken odada ansızın “Acelemin yok, Mösyö Bon- Bon,” diye fısıldayan tiz bir ses duyuldu.

“Kör şeytan!” dedi kahramanımız, ayağa fırlayıp yanındaki sehpayı devirirken ve etrafına şaşkın şaşkın bakarken.

“Çok doğru,” diye sakince yanıtladı ses.

“Çok doğru! -Çok doğru olan ne? -Buraya nasıl girdin?” diye haykırdı metafizikçi, yatağına boylu boyunca uzanmış şeyi fark ederken.

“Diyordum ki,” dedi davetsiz konuk, sorulara cevap vermeden, “diyordum ki bol bol vaktim var - acelem yok - kısacası açıklama’nı bitirmeni bekleyebilirim.”

“Açıklamam! - Ama! - Nereden biliyorsun? - Bir açıklama yazdığımı nereden anladın? - Ulu Tanrım!”

“Şiştt!” diye yanıtladı karaltı tiz bir fısıltıyla ve yataktan hızla kalkarak kahramanımıza doğru tek bir adım attı. Tavandan sarkan demir bir lamba o yaklaşırken sarsılarak geriye doğru sallandı.

Filozofun şaşkınlığı yabancının giysilerini ve görünüşünü dikkatle incelemesini engellemedi. Son derece zayıf, ama ortalamadan çok daha uzun bir figürün ana hatları, üstüne sımsıkı oturan, ama bir önceki yüzyılın modasına göre kesilmiş, siyah

bir kumaştan yapılma, solmuş bir takım tarafından iyice belirginleştirilmişti. Bu giysilerin şimdiki sahiplerinden çok daha kısa birine göre dikilmiş olduğu açıktı. El ve ayak bileklerinin üç beş santimi açıktaydı.

Ancak ayakkabılarının çok parlak tokaları kıyafetinin diğer kısımlarının uyandırdığı aşırı yoksulluk izleniminin bir yalan olduğunu ele veriyordu. Başı açık ve tamamen keldi, uzunca bir *kuyruk* çıkan arka tarafı dışında. Yan camlan olan yeşil bir gözlük gözlerini hem ışıktan koruyor, hem de kahramanımızı gözlerin renklerini ya da şekillerini seçmesini engelliyordu. Üstünde bir gömlekten eser yoktu fakat kirli görünüşlü bir kravat boynuna büyük bir özenle bağlanmıştı ve resmi bir şekilde yan yana sarkan uçları (her ne kadar “mantıksız biçimde” diyebilecek olsam da) insanda karşısında bir rahip olduğu izlenimini uyandırıyor. Gerçekten de hem görünüşündeki, hem de tavırlarındaki pek çok diğer nokta bu izlenimi uyandırabilirdi. Sol kulağının üstünde, modern bir katibin havasıyla eskilerin kağıt delme iğnesini andıran bir alet taşıyordu. Ceketinin göğüs ceplerinden birinde, çelik kopçalarla tutturulmuş küçük, siyah bir kitap göze carpıyordu.

Bu kitap, bilinçli ya da bilinçsiz olarak öyle diklemesine konulmuştu ki, sırtındaki beyaz “*Rituel Catholique*” yazısı okunuyordu. Fizyolojisinin

tamamı tuhaf bir şekilde, somurtkan biri olduğu izlenimini veriyordu - hattâ bir kadavra kadar beyaz olduğu söylenebilirdi. Alnı genişti ve derin düşünmekten ileri gelen kırışıklıklarla kaplıydı. Ağzının kenarları son derece teslimiyetçi bir alçakgönüllülük ifadesiyle aşağı inikti. Kahramanımıza doğru yürürken ellerini de birleştirmişti - derin bir iç geçirme - ve öyle kutsal bir havaya bürünmüştü ki, kesinlikle etkileyiciydi. Metafizikçinin yüzündeki tüm öfke belirtileri kayboldu ve, ziyaretçisini incelemeyi tamamlayıp tatmin olduktan sonra, cana yakın bir havayla elini sıktı ve bir koltuğa oturttu.

Ancak filozoftaki bu ani duygu değişimini doğal olarak etkili olabileceği düşünülen nedenlerde aramak kökten yanlış olur. Aslında Pierre Bon-Bon, karakterinden anlayabildiğim kadarıyla, dışsal tavırların yapmacıklığından etkilenecek en son insandı. İnsanları ve nesneleri böylesine iyi gözlemleyen birinin konukseverliğini kötüye kullanmış olan kişinin gerçek karakterini hemen görememiş olması olanaksızdı. Hiç yoksa ziyaretçisinin ayaklarının şekli tuhaftı – başında hafifçe, çok uzun bir şapka taşıyordu - pantolonunun arkasında titrek bir kabarıklık vardı - ve ceket kuyruğunun da oynayıp durduğu bir gerçektir.

O halde kahramanımızın kendisini o ana kadar en az saygı duyduğu şahsın karşısında bulunca hissettiği tatmin duygusunu hayal edin. Ancak

neler olup bittiğine ilişkin şüphelerinin bir belirtisini dışa vurmayacak kadar diplomattı. Beklenmedik bir şekilde yaşadığı bu büyük onurun bilincinde olduğunu belli etmek onun yapacağı iş değildi. Konuşunu konuşturmak, ondan kitabında yer alırsa hem insanlığı aydınlayabilecek, hem de kendisini ölümsüzlüğe kavuşturacak önemli etik bilgiler almak daha uygundu - ziyaretçisinin ileri yaşının ve etik bilimindeki meşhur yetkinliğinin onun bu fikirlere sahip bulunduğunu açıkça kanıtladığını da eklemeliyim.

Kahramanımız bu aydınlanmış bakışla karşısındaki centilmeni oturttu, sonra ateşe çabucak biraz çalı çırpı atıp sehpayı tekrar doğrulttuktan sonra üstüne birkaç şişe Mousseux koydu. Bu işleri çabucak hallettikten sonra koltuğunu yabancının karşısına çekti ve diğerinin sohbete başlamasını beklemeye koyuldu. Ama en becerikli ve olgun kişilerin planları bile çoğunlukla uygulanmalarının başlangıcında ters gider ve *restorator* de ziyaretçisinin konuşmasının başlangıcının kendisini şaşırttığını gördü.

“Beni tanıdığını görüyorum, Bon-Bon,” dedi: “HA! HA! HA! - HE! HE! HE!- HI! HI! HI! - HO! HO! HO! - HU! HU! HU!” - Ve şeytan, bir anda tavırlarının kutsallığını bir kenara bırakarak ağzını kulaklarına kadar açtı ve sivri, keskin dişlerini gösterdi. Sonra da uzun, yüksek, kötülük dolu bir kahkaha attı.

Bu arada arka ayaklan üstünde çömelen siyah köpek de gür sesiyle koroya katıldı ve tekir kedi kaçıp odanın en uzak köşesine giderek sırtını kabarttı ve çığlık attı. Felsefeci ikisini de yapmadı. Bir köpek gibi gülmeyecek ya da bir kedi gibi çığlık atıp münasebetsiz korkusunu ele vermeyecek kadar görmüş geçirmiş biriydi. Ziyaretçisinin cebindeki kitabın sırtındaki “Rituel *Cat-hotique*” yazısını oluşturan beyaz harflerin renk ve mana değişikliğine uğradığını ve birkaç saniye sonra ilk başlığın yerini parlak kırmızı harflerle yazılmış *Regître des Condamnés* yazısının aldığını görünce biraz şaşırdığını itiraf etmeliyim. Bu şaşırtıcı değişim, Bon-Bon’un ziyaretçisine yanıt verirken farklı bir durumda muhtemelen hissedilmeyecek olan bir çekingenlik havası sergilemesine yol açtı.

“Bayım,” dedi filozof, “bayım, açık konuşmak gerekirse - sanırım siz - inanın ki - en - yani demek istediğim bence - inanıyorum ki - bu büyük onura dair - çok - çok küçük bir fikir *sahibiyim* -”

“Oh! - Ah! - Evet! - Çok güzel!” diye sözünü kesti Majesteleri; “Yeter, daha fazla konuşma - her şeyi görüyorum.” Ve sonra yeşil gözlüğünü çıkarttı ve camlarını ceketinin koluyla özenle sildikten sonra cebine koydu.

Bon-Bon kitap olayından hayrete düşmüşse, şimdi karşısındaki görüntü iyice şaşırtmasına yol açmıştı. Ziyaretçisinin gözlerinin rengini belirlemek

için büyük bir merak duygusuyla bakışlarını kaldırdı. Onların beklediği gibi siyah olmadığını gördü - düşünülebileceği gibi gri de değillerdi - ela ya da mavi de değillerdi. Sarı ya da kırmızı da değillerdi - mor da değillerdi - beyaz da değillerdi - yeşil de değillerdi - yukarıdaki gökte, aşağıdaki yeryüzünde ya da denizlerde bulunan herhangi bir renge de sahip değillerdi.

Kısacası Pierre Bon-Bon yalnızca Majesteleri'nin gözsüz olduğunu apaçık görmekle kalmadı, bir zamanlar gözlere sahip bulunduğuna ilişkin bir belirtiye de rastlayamadı; çünkü normalde gözlerin olması gereken yerde yalnızca cansız bir et tabakası var- Böylesine tuhaf bir görüntünün kökenlerini araştırmamak metafizikçinin doğasına aykırıydı. Majestelerinin yanıtı hızlı, vakurca ve tatmin ediciydi.

“Gözler! Sevgili Bon-Bon! Gözler mi dedin! - Oh! Ah! - Algılıyorum! Ortalıkta gezen gülünç kitaplar, ha? Sana kişisel görünüşüm hakkında yanlış fikir vermişler. Gözler!!! - Doğru. Gözler, Pierre Bon-Bon, kendilerine uygun yerler - *burası* baş mı diyorsun? - Evet, - bir solucanın başı. *Senin* için de bu görseller vazgeçilmez - yine de benim görüşümün seninkinden keskin olduğuna seni ikna edeceğim. Köşede duran bir kedi görüyorum - güzel bir kedi - bak ona! - Onu iyice incele! Şimdi Bon-Bon, beynindeki düşünceleri - düşünceleri, diyorum sana - fikirleri

- algılayabiliyor musun? İşte! - Algılayamıyorsun. Kuyruğunun uzunluğuna ve zihninin derinliğine hayran kaldığımızı düşünüyor.

Şimdi benim rahiplerin en seçkini, senin de metafizikçilerin en gereksizi olduğuna karar verdi. Böylece görüyorsun ki, tamamen kör değilim:

Fakat benim mesleğimden biri için, sözünü ettiğin gözler, yalnızca her an bir şiş ya da yaba tarafından oyulabilecek engeller olurdu. Bu gör-selliğin senin için vazgeçilmez olduğunu kabul ediyorum. Onları iyi kullanmaya çalış Bon-Bon;-benim görme gücüm ruhtur.”

Ziyaretçi daha sonra masadaki şaraptan bardağına koydu ve Bon-Bon’ unkini de ağzına kadar doldurduktan sonra onu gönül rahatlığıyla içip kendisini evinde gibi hissetmesini söyledi.

“Zekice bir kitap yazmışsın, Bon-Bon,” diye devam etti Majesteleri, dostumuzun omzuna, o verilen emri tam anlamıyla yerine getirdikten sonra bardağını bırakırken hafifçe, bilgiç bir tavırla vurarak. “Kesinlikle zekice bir kitap. Tam benim sevdiğim türden bir eser. Ancak özdeğe ilişkin tasarımın geliştirilebilir ve fikirlerinin pek çoğu bana Aristoteles’i anımsatıyor. O filozof en yakın tanıdıklarımdan biriydi. Onu hem korkunç huysuzluğundan, hem de pot kırmak gibi eğlenceli bir yönünden dolayı severdim. Bütün o yazdıkları arasında tek bir somut gerçek var ki, onun ipucunu da kendisinin saçmalığını sevdiğim için

ben verdim. Pierre Bon-Bon, hangi yüce ahlaki gerçekten bahsettiğimi biliyorsun sanırım, değil mi?”

“Bildiğimi söyleyemem-”

“Evet! -Aristoteles’e insanların hapsirirken gereksiz fikirleri burunlarından dışarı attığım söyleyen bendim.”

“Bu -hık!- gerçekten de doğru,” dedi metafizikçi, kendisine bir bardak daha Mousseux koyarken ve ziyaretçisinin parmaklarına enfiye kutusunu sunarken.”Platon’a da,” diye devam etti Majesteleri, enfiye kutusunu ve içerdiği iltifatı alçak gönüllükle geri çevirerek, “Platon’a da bir zamanlar arkadaşça hisler beslemiştim. Platonla tanıştın mı Bon-Bon? -Ah! Hayır, binlerce kez özür dilerim. Benimle bir gün Atina’da, Parthenon’da karşılaştı ve bana bir fikirden bunaldığını söyledi. Ona O NOUS ESTİN ANGOS’yu” yazmasını önerdim. Bunu yapacağını söyleyip eve gitti, ben de piramitlere çıktım. Ama vicdanım beni bir arkadaşına bile olsa birine gerçeği söylediğim için kınadı ve apar topar Atina’ya geri dönüp Aglos’yu yazarken filozofun sandalyesinin arkasında durdum. Kağıda parmağımla dokunarak ters çevirdim. Böylece cümle şimdi ‘O nuses-tin aglos olarak okunuyor ve gördüğün gibi, metafiziğinin temel doktrini.

“Hiç Roma’da bulundunuz mu?” diye sordu restoratör, ikinci Mousseux şişesini bitirdikten sonra dolaptan büyük bir şişe Chambertin alırken.

“Sadece bir kez, sevgili Bon-Bon, sadece bir kez. Bir ara” -dedi Şeytan, sanki bir kitaptan okurcasına- “bir ara beş yıllık bir anarşi dönemi olmuştu ve o sırada bütün memurlarından yoksun kalan cumhuriyetin halkın seçtiklerinden başka yargıcı yoktu. Bunlar da yasal idari yetkiye sahip değildi - o zaman, Mösyö Bon-Bon - yalnızca o zaman Roma’daydım ve bu yüzden onun felsefesine ilişkin dünyevi bir tanıdığım yok.”

“Epicurus hakkında ne -hık!- ne düşünüyorsunuz?”

“*Kimin* hakkında?” dedi şeytan şaşkınlıkla, “Epicurus’ta kusur bulmak istiyor olamazsın! Epicurus hakkında ne düşünüyormuşum! Beni mi kastediyorsunuz bayım? - Epicurus *benim*. Diogenes Laertes tarafından adı anılan üç yüz bilimsel incelemenin her birini yazan filozof benim.”

“Bu bir yalan!” dedi metafizikçi, çünkü şarap biraz başına vurmuştu.

“Çok güzel! -Gerçekten çok güzel bayım!- Gerçekten çok çok güzel bayım!” dedi, koltukları kabarmış görünen Majesteleri.

“Bu bir yalan!” diye tekrarladı *restoratör* dogmatik bir şekilde, “bu -hık!- bir yalan!”

“Peki, peki! İstedğin gibi olsun,” dedi şeytan uzlaşmacı bir şekilde ve Majestelerini bir tartışmada yenmiş olan Bon-Bon ikinci bir Chambertin şişesini bitirmenin görevi olduğunu düşündü.

“Dediğim gibi,” diye devam etti ziyaretçi, “az önce belirttiğim gibi, kitabında bir takım çok *farklı* fikirler var, Mösyö Bon-Bon. Mesela ruh hakkında bütün palavraları atarken ne demek istiyorsun? Lütfen söyle bana, ruh nedir?”

“Ruh -hık!-,” diye yanıtladı metafizikçi, “hiç şüphesiz”-

“Hayır efendim!”

“Hiç kuşkusuz”-

“Hayır efendim!”

“Hiç tartışmasız”-

“Hiç tereddütsüz”-

“Hayır efendim!”

“Hık!”

“Hayır efendim!”

“Ve şüphe yok ki bir”-

“Hayır efendim! Ruh böyle bir şey değildir.” (Bu noktada filozof bir kaşık suda boğacakmış gibi bakarak üçüncü Chambertin şişesini bitirme fırsatını anında değerlendirdi.)

“Öyleyse -hık!- lütfen söyleyin bayım - nedir - nedir ruh?”

“Ruh ne buradadır, ne orada, Mösyö Bon-Bon,” diye yanıtladı Majesteleri düşünceli düşünceli. “Bazı çok kötü ruhları tattım - yani tanıdım - çok iyilerini de.” Burada dudaklarını şapırdattı ve elini bilinçsizce cebindeki kitabın üstüne koyduktan sonra, şiddetli bir hapşırık krizine tutuldu.

Devam etti:

“Cratinus’un ruhu - fena değildi: Aristophanes’inki - canlıydı: Platon’unki - enfesti - senin Platon değil, komik şair Platon; senin Platon Cerberus’un midesini kaldırdı - öğğ! Sonra, bir bakalım! Naeivus vardı, Andronicus, Plautus ve Terentius. Sonra Lucilius vardı, Catullus, Naso ve Quintus Flaccus - sevgili Quinty! Beni eğlendirmek için şarkı söylerken ona böyle hitap ederdim, bir yandan da, yalnızca keyfim yerinde olduğundan, onu bir çatalın ucunda kızartırdım. Ama bu Romalılar *tatsız*. Tek bir tombul Yunanlı onların bir düzinesine bedeldir. Hem besleyiciler de. Bir Quirite içinse aynı şey söylenemez. Senin Sauterne’ni bir tadalım bakalım.”

Bon-Bon artık nil *admiraride* karar kılmıştı ve söz konusu şişeleri uzatmaya girişti. Ancak odada kuyruk sallamasına benzeyen tuhaf bir ses vardı. Bu Majestelerine hiç yakışmasa da filozof duymazdan geldi: - Köpeği tekmeleyip susmasını söylemekle yetindi. Ziyaretçi devam etti:

“Horace’nin tadının Aristoteles’inkine çok benzediğini gördüm; - çeşitlilikten hoşlanırım

bilirsin. Terentius'un tadını Menander'inkinden ayırt edemiyordum. Naso'nun gizlenmiş Nican-der olması şaşırmama yol açtı. Virgilius'ta güçlü bir Theocritus tadı vardı. Martial bana Archilocus'u anımsattı - ve Titus Livius kesinlikle Polybius'tu."

"Hık!" diye yanıtladı Bon-Bon, Majesteleri devam etti: "Ama bir düşkünlüğüm varsa. Mösyö Bon-Bon -bir düşkünlüğüm varsa, bu filozoflardır. Evet bayım, kesinlikle her şeytan- yani her centilmen bir filozof seçmeyi bilmez. Uzun boyluları iyi *değildir*; en iyileriye, kabuklan iyi soyulmazsa, safra yüzünden biraz kokulu olur."

"Kabukları soyulmazsa!"

"Cesetten çıkarılmayı kastediyorum."

"Doktorlar -hık!- hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Onlardan bahsetme! - Öğğ! Öğğ!" (Burada Majesteleri şiddetle öğürdü.)

"Sadece bir tanesini tattım - o Hippocrates denen keratayı! - şeytannersi kokuyordu - Öğğ! Öğğ! Öğğ! - Onu Styx'te yıkarken soğuk aldım - bir de bana kolera bulaştırdı."

"Vay -hık!- alçak!" diye bağırdı Bon-Bon. "Bir hap kutusunun -hık!- düşüğü!" - Ve filozofun gözünden bir damla yaş süzüldü.

"Ne de olsa," diye devam etti ziyaretçi, "ne de olsa, eğer bir şeytan- bir centilmen *yaşamak*

istiyorsa bir ikiden fazla kabiliyete sahip olmalıdır ve bizim için şişman bir surat diplomasının kanıtıdır.”

“Nasıl yani?”

“Bazen karnımızı doyurmakta çok zorlanıyoruz. Benimki gibi sıcak bir iklimde bir ruhu iki üç saatten fazla hayatta tutmak genellikle olanaksızdır ve ölümden sonra, hemen turşuları kurulmazsa (ki turşusu kurulmuş ruh güzel değildir)-kokarlar - anlıyorsun ya? Ruhlar bize normal yoldan teslim edildiğinde kokuşmalarından her zaman korkulur.”

“Hık! - Hık! - Ulu Tanrım! - Nasıl katlanıyorsunuz!”

Bu noktada demir lamba iki misli şiddetle sallanmaya başladı ve şeytan koltuğundan kalkar gibi oldu; - ancak hafif bir iç çekişle sükunetini geri kazandı ve sadece kahramanımıza alçak bir sesle, “Bak ne diyeceğim, Pierre Bon-Bon, artık bu küfürlere bir son vermeliyiz,” dedi.

Ev sahibi ağzına kadar dolu bir kadehi daha boşaltarak anladığını ve boyun eğdiğini belirtti. Ziyaretçi devam etti:

“Aslında katlanmanın *pek çok* yolu var. Çoğumuz açlık çekiyor: Bazılarımız turşuyla idare ediyor: Ben ise ruhlarımı *yaşayan beden* satın alıyorum. O zaman tatları çok güzel oluyor.”

“Ama beden! -Hık!- Beden!”

“Beden, beden - ne olmuş bedene? - Oh! Ah! Anlıyorum. Beden bu işleminden hiç etkilenmiyor bayım. Zamanımda sayısız alışveriş yaptım ve bu kişiler kesinlikle bir rahatsızlık hissetmedi. Kabil ve Nemrut, Neron ve Caligula, Dionysius ve Pisistratus ve - ve başka binlercesi vardı ki, yaşamlarının son kısımlarında ruh sahibi olmanın nasıl bir şey olduğunu bilmediler. Yine de, bayım, bu adamlar toplumu süslediler. En az benim kadar iyi tanıdığın A-----yok mu? O zihinsel ve fiziksel yetilerine hâkim değil mi? Kim daha keskin nükteli cümleler yazabilir ki? Kim daha zekice mantık yürütebilir? Kim - ama dur! Cep defterimde onun sözleşmesi var.”

Bunu söyledikten sonra kırmızı bir deri cüzdan çıkardı ve içinden birkaç sayfa aldı. Bon-Bon bunlardan bazılarının üstünde Machi - *Maza* - *Robesp* - *Caligula*, *George*, *Elizabeth* sözcüklerini anlık olarak gördü. Majesteleri dar, uzunca bir kâğıt parçasını seçip okumaya başladı:

“Belirtilmesi gereksiz bir takım zihinsel yetilerin karşılığında, ayrıca bin louis *d’or* karşılığı olarak, yaşı bir yıl ve bir ay olan ben bu sözleşmeyi elinde bulunduran kişiye ruhum adı verilen gölgenin tüm haklarını, tapusunu ve eklentilerini devrediyorum.” (imza) A (Burada Majesteleri daha açık söyleme hakkını kendimde görmediğim bir adı tekrarladı.)

“Akıllı biriydi,” diye devam etti; “ama senin gibi, Mösyö Bon-Bon, o da ruh konusunda yanılmıştı. Ruh bir gölgeymiş ha! Ruh bir gölgeymiş! HA! HA! HA!- HE! HE! HE! - HU! HU! HU! Ama yahni yapılmış bir gölgeyi düşün!”

“Yahni yapılmış *bir* gölgeyi -hık!- bir düşün!” diye haykırdı, yetileri Majestelerinin ruhunun derinliği karşısında epey keskinleşmiş olan kahramanımız.

“Yahni yapılmış bir gölgeyi bir -hık!- düşün!! Şimdi, kahretsin! -hık!- hıh! Eğer ben böyle bir -hık!- avanak olsaydım. Benim ruhum, Bay - hıh!”

“*Senin* ruhun mu, Mösyö Bon-Bon?”

“Evet, efendim -hık!- *benim* ruhum”-

“Ne dedin?”

“Gölge değil, kahretsin!”

“Yani demek istediğin”-

“Evet efendim, *benim* ruhum -hık!- Hıh! - Evet, efendim.”

“Öyle bir iddiam yoktu”-

“Benim ruhum -hık!- kesinlikle uygundur -hık!- bir”-

“Ne?”

“Yahniye.”

“Ha!”

“Sufleye.”

“Ha?” “Salçalı yahniye.”

“Gerçekten!”

“Baharatlı yahni - bak sevgili dostum! Onu almana izin vereceğim -hık!- kelepir.” Burada filozof Majestelerinin sırtına bir şaplak indirdi.

“Böyle bir şeyi aklımdan bile geçirmem,” dedi diğeri istifini bozmadan, koltuğundan kalkarken. Metafizikçi bakakaldı.

“Şu anda yeterince tedarikliyim,” dedi Majesteleri.

“Hık! - H-a?” dedi filozof.

“Elimde hazır fon yok.”

“Ne?”

“Hem bana hiç yakışmaz”-

“Bayım!”

“Şu andaki iğrenç ve centilmenlikten uzak durumundan”-

“Hık!”

Burada ziyaretçi eğilip selam vererek çekildi -bunu nasıl yaptığı belli değildi ama metafizikçi o “hain herifin” kafasına bir şişe fırlatmaya çalışırken, tavandan sarkan ince zincir kopup lamba kafasına düşünce yere kapaklandı.